

Свеска IX.

Сарајево, Септембар 1892.

Година VI.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: Ђ. Петровић, протопрезвитер.

Нови митрополит зворничко-тузлански

НИКОЛА МАНДИЋ, —

бивши архимандрит манастира Гомирја код Огулина у Лици, Епархије Горњо-Карловачке, којег је Његово царско и краљевско апостолеко Величанство наш Господар и владар Франц Јосиф I. најмилостивије благозвољео наименовати митрополитом Епархије зворничко-тузланске у Босни, а Његова Светост архиепископ Константинопољски, новoga Рима и Васељенски Патријарх Неофит VIII. са свјатјејшим Синодом, по каноничким прописима на ово наименовање саизвољео се на основу конвенције склопљене са Васељенским Патријархом од 31. марта 1880. године, изабравши дотичног архимандрита између три кандидата уз призивање светoга Духа у патријаршеском храму светoга и славнога великомученика Георгија: —

Патријарховим благословом рукоположен је и посвећен је на степен епископски 12.24. јулија 1892. године у доњо-тузланској саборној цркви од тројице одређенијех архијереја, и то:

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

од митрополита Дабро-босанског г. Ђорђа Николајевића, као патријархова замјеника и првенствујућег архијереја; митрополита Херцеговачко-захумског г. Серафима Перовића и Накрачко-славонског и загребачког епископа г. Мирона Николића.

Послије овог црквеног чина истодобно извршио је свечану инсталацију царско и краљевски комесар и повјереник царев Господин барон Апел, ђенерал коњице и поглавца земаљске владе за Босну и Херцеговину.

ЦАРСКА ДИПЛОМА.

Ми Франц Јосиф први, цар Аустријски, апостолски краљ Угарски, краљ Чешки и т. д.,

нашли смо се побуђени — пошто је митрополит Дионисије Илијевић, свог звања ријешен, — да у Нашој очинској бризи за сљедбенике источно-православне вјере, и у вољи, да се ствари њихове цркве под Нашом заштитом на славу Превишњег а на ползу вјерних руководе, именујемо новог митрополита у Доњој-Тузли (Зворнику), те да вјернима те епархије и опет пружимо доказ Наше царске и краљевске милости и Наше благонаклоности.

Пошто смо се увјерили, да архимандрит Никола Мандић, својим знањем и својим црквеним животом заузима одлично мјесто међу својим једновјернима, те да има и својства, која се по правилима источно-православне цркве за достојанство митрополита захтјевају, то смо пронашли, да га Нашом царском и краљевском одлуком од 14. маја 1892. именујемо митрополитом у Доњој-Тузли (Зворнику).

Пошто нам је новоименовани митрополит, Никола Мандић, свечаном заклетвом вјерност, послушност и штовање закона обећао, то смо наредили, да се рукоположење по обредима источно-православне цркве на њему изврши, те изјављујемо овим, да су од сад сва права и преимућства, која једном митрополиту при вршењу његове моћи у његовој епархији припадају, у цијелом обиму на њега пренесена.

За доказ и потврду тога издали смо и својеручно потписали ову нашу диплому, те смо дали ударити на њу наш царски и краљевски печат.

Дано у Нашем главном и пријестолном граду Бечу двадесет четвртог (петог) дана, мјесеца маја (јуна), хиљаду осам сто деведесет и друге године.

(М. П.)

Фрањо Јосиф, с. р.

Неофит,

Број 2668.

милошћу Божијом архиепископ константинопољски, новог Рима и васељенски Патријарх.

Богољубезњејши архимандрити, наречени митрополити зворнички, господине Никола Мандићу, чадо у Господу вазљубљено Наше Смирености, милости нека буде Вашему Богољубљу и мир од Бога!

С овим Својим патријаршким писмом радосно јављамо Вашему Богољубљу, да је — по што је досадањи митрополит зворнички, господин Дионисије, каноничким актом светог Синода умроровљен — у споразуму са владом Његова Величанства, аутократора и краља аустроугарскога, по каноничком избору, обављену у великој при Нама цркви Христовој, Ваше Богољубље изабрано и проглашено за митрополита богоспасајеме епархије те. Радујући се дакле с Вама срдачно, и призивајући на Вас Божију помоћ, да вршите пастирске дужности своје на добро повјеренога Вам словеснога стада,

доставамо уједно Вашем Богољубљу, да смо Својом патријаршком одлуком наложили преосвештеним митрополитима: Босанском, господину Георгију и Херцеговачком, господину Серафиму, да са још једним богољубезњејшим епископом свјатјејше архиепископије карловачке, кога ће одредити Његово Блаженство архиепископ, господин Георгије Бранковић, у одређено вријеме приступе рукоположењу Вашег Богољубља.

Божија благодат и пензмјерна милост нека буде с Вашим Богољубљем!

1892. маја 23.

† Константинопољски у Христу брат.

Неофит,

Број 2668.

милошћу Божијом архиепископ константинопољски, новог Рима и васељенски Патријарх.

Његовом високопреосвештенству Митрополиту Босанском и Ексарху све Далмације, господину Георгију!

Ријешењем Нашег светог Синода непроуштамо извијестити Ваше Високопреосвештенство, да при постављењу новог митрополита на упражњену свету митрополију зворничку, изабран је при Нашој великој Христовој цркви по пропису каноничном богољубезни архимандрит г. Никола Мандић, досадашњи настојатељ манастира Гомирја у Хрватској за митрополита зворничког; и наређујемо да се изврши свечаност рукоположења од Вашег Високопреосвештенства са сослужитељима: Високопреосвештеним митрополитом Херцеговачким г. Серафимом и са још једним љубезњејшим епископом свете архиепископије карловачке, који ће бити назначен од Блажењејшег архиепископа

Георгија Бранковића, као што је о томе писано Његовом Блаженству.

Позивамо Ваше Високопреосвештенство, да се споразумијете са та два у Христу брата, и да пођете у престољно мјесто Епархије Зворничке, и да у одређени дан у тамошњој катедралној цркви рукоположите по каноничним обредима кандидата г. Николу Мандића за митрополита Богоспасајеме Епархије Зворничке. За то Вам се шаље ова Наша патријаршеска дозвола.

Божија благодат и велика милост да буде с вама.

У Цариграду, 23. маја 1892.

† Константинопољски у Христу љубезни брат.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
О
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Никола (Петар) Мандић, Митрополит Зворничко-Тузлански.

Никола Мандић,

прије калуђерства *Петар*, рођен је 5. августа 1840. у Горњем Грачацу, жупанији личко-крбавској у Хрватској, од оца *Николе* и матере *Софије*. Послије претходнијех школа, у којима је вазда био у владању примјерац, а у науци одличан, свршио је богословију у Плашком, мјесту епископске резиденције горњо-карловачке, гдје је 15. децембра 1863. рукоположен за ђакона, и већ 18. децембра исте године за презвитера, од епископа Петра Јовановића, бившег митрополита биоградског; за тијем одређен за капелана староме парохиу горњо-карловачкоме Филипу Добрићу.

Вјечне успомене достојни владика Лукијан Николајевић, познавши у њему снажан дух и бујне осјећаје за цркву, српски народ и просвјету, позвао га је 1866. за професора у богословији и управитеља II. парохије у Плашком, гдје је млади професор потпуно оправдао повјерење својега архијереја и добротвора. Но, нешто жеља његова старог оца — свештеника, сдружена са жељем народном, нешто његове породичне прилике, а највише жарка љубав према мјесту, у коме је рођен и гдје је прве и најљепше дане своје лијене младости провео, — крене га 1866. из Плашкога у Грачац.

Као парох у Грачацу био је веома на гласу у свој Лици и Горњој Далмацији, као даровит, вриједан, рјечит, дружељубан и прикладан свештеник. Већ године 1872. изабран је од епархијске скупштине за члана епархијске конзисторије; а 1874., епископ Теофан Живковић, цијенећи његове врлине и заслуге за цркву и за народ, одликовао га је црвеним појасом, за тијем 21. маја 1879., да

што већу радост учини своме вриједноме свештенику, произвео га је у Грачацу за протопрезвитера, пред очима његовога великога рода и његове многобројне пастве.

У то доба ишао је веома на руку и многим босанским бјегунцима, који су по Лици тражили уточишта. Његов углед и утицај, његове везе са пријатељима и добротворима српскога народа, велико повјерење, које је уживао код своје владе, пружило је лијепу помоћ и утјеху неком дијелу овој стране српске браће у данима кад је ван своје отаџбине морао тражити склониште себи и својој нејачи. Отуда радост и одушевљење, које извире из многобројних усмених и писмених честитака о његовом рукоположењу за епископа-митрополита, којима су га обасули свештеници и народ зворничко-тузланског владичанства, и други родољуби из овијех поноснијех крајева.

У свом породичном животу претрпио је многе туге и жалости. Као млад човјек од 25 година, остао је удовац са троје дјеце, над којом је лебдио љубављу и бригом родитељског срца чисто стрепећи, да ће их сваки час изгубити. Худи удес нанио му је ту горку судбу, да му је редом отео све троје дјеце, најпослије одраслу пићер од 17 година. У томе чемеру и јаду пренио је своју љубав на свог рођеног сестрића, којег је послје очине смрти школовао на високим школама, и тако положио темељ данашњој његовој свјетској слави. Тај сестрић његов, то је чувени американски електротехничар у Њу-Јорку *Никола Тесла*, син покојног проте у Госпићу Милутина Тесле и Ђуке Мандића, којој је славни

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

син на велику суботу 1892. у Госпићу очи заклопио.

Послије смрти проте Тесле, изабран је Петар Мандић 1879. за пароха у Госпићу. Ту је године 1881. од Његова Величанства цара и краља Фрање Јосифа I. одликован орденом прејаснога Његова имена. Као искусан посланик на јавном пољу, добар познавалац културних одношаја своје отаџбине, и управе своје свете православне цркве, уз то вјешт говорник, биран је скоро на све српске саборе од 1872.—1892.; на хрватске и дотичне угарске од г. 1883.—1892. Осим тога путовао је — у намјери познавања основних школа и осталих завода — по Њемачкој и Швајцарској, тако у години 1888. и 1889. посјетио је све главније градове њемачке и контонске градове у Швајцарској. Такође посјетио је и изложбу париску. Као спошљив човјек и сталан проповједник слоге и љубави, имао је свагда глас и римокатоличког свештенства и народа, с којим се врло пазно у својој домовини што између осталог свједоче и брзојавне честитке њему, кад је рукоположен и устоличен, од стране њих неколицине свештеника и њихове пастве.

Плодови његова настојавања и заузимање код владе и код народа, прије и за вријеме његова послаништва на споменути саборима, јесу: Прекрасна црква са свештеничким станом и дивном школском зградом у Грачацу, у цјелокупној вриједности од *стошину хиљада* форинти, да не ређамо још неке културне радње, које је створио помоћу крајишке владе на опћу корист тамошњег становништва; парохијални дом у Смиљану код Госпића и кућа двокатница у Госпићу, у вриједности од *двадесет хиљада* фор., коју је добио скоро на дар, у коју је смјестио

српско пјевачко друштво и српску читаоницу, коју је основао прије, баш у оно доба, кад су, ма и за кратко вријеме, кињили њега и њему сличне родољубе због њихова родољубља, неки непречитићени људи и политички заблуђели умови; многе цркве и парохијални домови, које остала браћа свештеници листом озидаше по Лици и Крбави, потстакнути његовим примјером и потпомогнути његовом препоруком код земаљске владе; многи млади и честити људи, који на његову препоруку добише сретства да сврше своје школе и заузму виђен положај у цркви и држави и т. д. Заузет за књижевност и просвјету основао је и за себе богату библиотеку.

Тринаестог маја 1891. ступио је у монашки чин у манастиру Гомирју; а 14. октобра 1891. изабран је синодално за архимандрита гомирекога. — Четрнаестог маја 1892. именован је од Његова Величанства цара Франца Јосифа I. у споразуму са Његовом Светости, васељенским Патријархом Неофитом VIII, за митрополита зворничко-тузланскога. Рукоположен је 12. јулија 1892. од три српске митрополита: Дабро-босанскога, старца од осамдесет и седам година и српскога добротвора *Ђорђа Николајевића*; Херцеговачко-захумскога, кремен камена и многострадалног старца Херцеговца *Серафима Перовића*; Пакранко-славонског и загребачког, просвјеђеног и смиреног *Мирона Николића*. — Инсталиран је истог дана од тајног савјетника и славног царског и краљевског ђенерала коњице, барона *Јована Аисла*, поглавице земаљске владе за Босну и Херцеговину.

* * *

Новопреосвећени архиепископу!

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

По благодати и дару сѣлаго ѿ живо-
творцаго Дѣха, пало је жребије на Тебе,
да управљаш светом православном црквом
у зворничко-тузланској Епархији, у којој
ћеш припјевима поздрављати српско-пра-
вославни народ са ријечима: „Господи
спаси благочестивыя“ и „оуслыши ны“...; у
којој ћеш са двери њених, као истините
јединосасавајуће, свете, саборне и апо-
столске цркве призивати Творца и Го-
спода Сведржитеља са возгласом: „Призри
сѣ некесѣ Бѣже; ѿ виждѣ, ѿ посѣти виноградѣ
сей, ѿ оутверди“...; у којој ћеш са „аксіосѣх“
и „достоннѣх“ постављати вјерне и цркви
и народу свештенослужитеље; у којој ћеш
храбрећи мчѣщѣ и жаждѣщѣ паству Твоју
архијерејском поуком напајати је „**ЖИВОМ**
ВОДОМ“ из непресушног извора Светог
Писма; у којој ћеш са освјежавајућим
благословом осјенивати подједнако и ве-
лико и мало, и богато и сиромашно, и
учено и неучо, и женско и мушко, са
ријечима: „Изъ есмѣ пастырь докрыи: па-
стырь добрый дѣшѣ свою полагаєтѣ за овцы“.

Дај Боже! да свештенство Твоје
епархије под Твојом управом боље и
ревностије држи у својим рукама запа-
љену свијећу истине, која ће разгонити
мрак незнања и заблуде, и да свестраније
и енергичније одговара своје светом по-
зиву и пастирској служби.

Дај Боже! да жива слика великих
светитеља и просвјетитеља народа нашег:
Симеона, Саве, Арсенија и Максима оличи
се у дјелима Твојим у цркви и српском
народу — у пастви Твојој.

Дај Боже! да уређиши народ и све-
штенство Твоје епархије, и да га укра-
сиш свима хришћанским врлинама, ули-

јевајући у њихова срца и душу тврду
вјеру, и чувајући га дано-ноћно од
„волковѣ гѣбѣщихѣ“.

Нека Ти свемогући и свемилостиви
Бог дарује анђелску благод и доброту
срца, хришћанску смјерност и услужност,
самопрегоревање и пожртвовање за цркву
и народ, трудољубље и савјесност у црк-
вено-народном и просвјетном раду, а све
то нек буде са постојанством по примјеру
св. апостола и оца цркве у служби Бо-
жијој, и тиме да се испуни она света
изрека Господа и Спаса нашег Исуса
Христа, који је у проповједи на гори
ученицима рекао: „Тѣко да просвѣтитѣ
сѣбѣ тѣмъ предъ челоуѣки, ѣко да видѣтѣ
дѣкра дѣла тѣва, ѿ прослѣватѣ Отца на-
шего, ѿже єсть на небесѣхѣ“.

Нека Ти је Господ заступник, који
Те је изабрао за свога служитеља и чу-
вара Његове свете науке.

Нека Те Господ уздржи дугољетно
здрава и кријепка, како би српско-право-
славно свештенство и народ у Теби имао
правог пријатеља, вриједног и ревног
браниоца установа, правила и српских
светиња; нека би имао у теби великог
раденика, вођу и молиоца за срећу и
напредак миле нам отаѣбине.

Срећан ти био почетак твога архи-
пастирског рада, и нека Те Господ Исус
Христос благодаћу Својом на путу правде,
истине и сваке добродјетели осјени и
руководи, како би ти и народ и свештен-
ство за Твога живота искрено и радосно
клицао: „Тѣмъ Деспѣтинѣмъ кѣ архіерѣмъ ѿмѣнѣ
кѣрїє фѣлатте ѿсѣ поллѣ єти Дѣспѣта“, а уз
о, да те с поносом спомиње: „*Таков нам
--подобаше архијереј*“.

Опис свечаности приликом дочека и посвећења госп. Николе Мандића за АЕ и Митрополита зворничко-тузланског.

Нови митрополит зворничко-тузлански госп. Никола Мандић након кратког бављења у Сарајеву, приспио је у повјерену му Епархију односно у митрополитску резиденцију у Д. Тузли у сриједу дне 8./20. јула т. г. у пратњи професора рељевске богословије г. Алагића. Ма да је долазак г. митрополита Мандића за тај дан изненадан био — почем са надлежног мјеста бијаше свештенству и народу објављено, да ће он на два дана касније т. ј. у суботу 11. и. м. доћи — ипак је дочек прилично лијеп и уредан био; јер, чим је г. митрополит Мандић у уторак вече око 9 сати ноћи брзојавно из Сарајева администратору и архимандриту Симићу и пресједнику српске општине јавио: да сјутра дан обичним влаком долази, одмах су врједни одборници тузланске црквеношколске општине почели у сриједу рано чинити припреме окитивши цркву, црквену авлију, куће и улице са барјацима и спремивши прангије за пуцање, како би што пристojније и уљудније дочекали свога архипастира, кога толико времена жељно очекиваху. На главним вратима црквене авлије одкуда је имао нови митрополит доћи, подигнут је био и вјенцима од лишћа и цвијећа окићен један славолук, на ком су се блистале заставе и полузлатним штампарским словима исписан натпис следећег садржаја:

- „Са овог светог прага
 „Дубином душе своје
 „Кличе ти српски народ
 „Будуће стадо твоје
 „Добро нам дошао!“

Кад је било вријеме жељезничком влаку да дође, изашло је на оближњу жељезничку станицу у „Креки“ осам чланова српско црквено-школског одбора са својим свештеником г. Цвијетином Поповићем протом, те су тамо г. митрополита сусрели у име цијелог српско-православног житељства тузланског и радосно поздравили, а затим се у пратњу придружиле. Послије четврт сахата стигао је влак на тузланску жељезничку станицу, гдје је новог митрополита дочекао окружни предстојник витез Вуковић, администратор — архимандрит Симић са протом бјељенским Марковићем и мјесним свештенством, градско поглаварство, чланови српске општине и многобројни народ из мјеста, којом је приликом градоначалник Ибрахим-бег Џиндо поздравио новог митрополита у име свега грађанства без разлике вјере и народности, које са највећом искреношћу учествује у радости и весељу православне браће; на што га је митрополит љубко отпоздравио напоменув по најприје како му је Његово Величанство наш премилостиви цар и краљ Фрањо Јосиф I. као и Свети васељенски Патријарх са св. Синодом повјерио зворничку епархију, и захвално се је на дочеку особито мухамедовцима рекав: „*Ми смо крвна браћа и ако нас вјера дијели*“. Није прошло неколико минута док се је г. митрополит поздравио, а потом је одмах сјео у каруце и кренуо се онако са читавом поворком управо цркви, гђе га је многи искупљени народ чекао у црквеној порти. Одмах на прагу црквене порте стајала су у реду школска дјеца са учитељем,

и ту је г. митрополита један од ученика IV. разреда у име своје дружине овако поздравио:

Високопречасни господине!

„Оштем данашњем весељу, којег је ваш долазак проузроковао, придружује се и ова мала школска дружина кличући Вам: Живио!“

Након овог поздрава захорио се је како од стране ученика тако и од цјелокупног народа и пратиоца бурни глас: *Живио!!!*

Послије неколико корачаји стигао је г. митрополит пред црквена врата, гдје су га један свештеник држећи Еванђеље а ђакон кадећи, обућени у свештено одјегање дочекали, и том га је приликом ђакон овако поздравио:

Високопречасни господине!

„При овом, за све нас, најрадоснијем часу дозволите ми, да Вас у име свега свештенства и народа поздравим са „добро нам дошли“, узјежавајући Вас да наша срца куцају са жарком љубави, искреним поштовањем и оданости према Вашој високопречасности; јербо након толико вијекова доживи смо једноч, да и ова Епархија добије на митрополитску столицу Србина архиепископа, и то тако дичног, кога красе све човјечанске и архијерејске врлине, што нам то даје повјерљиве наде: да ће Ваши високопречасност мудрим очинским савјешима и добрим примјером прије свега оставивши сталан темељ слог и љубави за све оно, што се срећи и напредку повјерене вам цркве и народа односило буде, именовано пак: да ћете као наш духовни отац и архиепископ радити све оно, што ће за народ и цркву добро и благословно бити. Са оваким дакле осјећајима и жељама ми вам високопречасни сви кличемо: срећно нам дошли! да Вас премилосивии Бог здрава и крпејка

на диску и понос цркве и народа много година у нашој средини поживи“. Живио!

Такођер и након овог поздрава клицао је народ бурно живио! а г. митрополит цјеливавши св. Јеванђеље ушао је у цркву, те је и престолне иконе т. ј. Христову и Богородичину цјеливао, а потом је одмах изишао и у пратњи, која му је клицала живио! кренуо се у стан г. администратора и архимандрита Александра Симића, гдје му је ручак спремљен био. Послије тога су се пратиоци разишли својим кућама, а г. митрополит бавио се при обједу до 3 сата послије подне, а након тога отишао је у свој стан да отпочине.

Митрополит Мандић својом мужевношћу и достојанственошћу изазвао је симпатију код свију.

Сјутра дан у четвртак бавио се у свом стану припремајући се за посвећење.

У петак послије подне дошли су обичним влаком Архијереји, који су рукоположење новог митрополита извршили, наиме: Високопреосвештени госп. Ђорђе Николајевић митрополит Дабро-босански, у пратњи свог протођакона Р. Бошковића, конзисторијалног проте Давидовића и Игумана Гедеона Марића; Митрополит Херцеговачки г. Серафим, у пратњи свог ђакона Стевана Правице и са њима Епископ пакрачки г. Мирон. Ове високе госте дочекали су на колодвору нови митрополит Мандић и окружни предстојник Вуковић са сакупљеним свештенством и народом, који је са необузданом радошћу тежио да види заједно та три црквена достојанственика; јер многи нису имали прилике видети прије такову свиту. Са станице кренуле су се владике г. Николајевић и Перовић у стан администратора, код кога су са новим митрополитом на ручку били, а госп. Мирон у „Гранд-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Хотел“ гдје му је по жељи стан приређен био. Послије ручка отишао је г. Николајевић да квартири код новог митрополита, а г. Серафим остао је у стану и гостима код администратора — архимандрита. Након кратког одмора настало је весело припремање за дочек царског комесара преузвишеног барона Апела. Ма да је било велико благо и киша непрестано падала, ипак то није ни мало спречавало народном одушевљењу, да своје смирене осјећаје оданости и благодарност према Његовом царском и краљевском апостолском Величанству и врлом господару земље покаже. Све како јавне тако и приватне зграде бијаху декориране и заставама искићене. Око седам сати у вече врвила је безбројна свјетина улицама да поздрави царског изасланика. Милина је било тада посматрати куће и улице, које на све стране бијаху освјетљене. Због кишног времена био је дочек царског комесара пред конаком окружне области. Кад је наступило означено вријеме, стигао је преузвишени барон Апел са својом свитом посебним влаком, а на колодвору дочекао га је окружник Вуковић и допратио до беледије, гдје је опет многобројно грађанство са рударском музиком и ватрогасцима царског комесара дочекало и до окружног конака допратило. Преосвештена г. г. митрополити са свештенством, часници и чиновници и све корпорације очекивали су у најбољем реду царског комесара пред двораном окружне области, те кад је преузвишени Барон Апел изишао из кола и у конак ушао, захорио се је глас: Живно! а међу тим је музика на пољу свирала царску химну. Том приликом поздравили су преузвишеног барона г. митрополит Николајевић, градоначалник Ибрахим бег Џиндо и подпредједник српске општине Јован Р. Ђукић. Након

сваког поздрава клицало се је живно! а преузвишени барон захвалио се је на пријатном дочеку и отишао је да од пута одпочине. Сјутра дан т. ј. у суботу прије подне примала је Његова преузвишеност подворење архијереја са свештенством, и српском општином, муфтије са хоџама, римокатоличког свештенства и осталих корпорација, а послије подне чинио је посјете и ишао разгледати нови „Апелов трг“ и друга разна индустријална подuzeћа. У почаст давало му је грађанство у вече бакљаду, која је врло сјајно и на задовољство испала,

У суботу послије подне око 4¹/₂ сата била је вечерња, коју је одслужио нови митрополит (као архимандрит) са четири свештеника и два ђакана. Вечерњи су присуствовали сва три архијереја, свештенство и многобројни народ. Митрополит Николајевић као патријархов заступник стајао је у мантаросу са жезлом у владичанском столу, а остала два архијереја са епанокамплавкама поред њега. Пошто се је свршила вечерња, изашао је нови митрополит из олтара пред царске двери, а служећи свештеник Ђоко Опалић из Бјељине, ступио је са запаљеном свијећом у руци на амвон и запитао га овако:

Честный отец!

„Всепресвѣтлѣйшій и самодержавнѣйшій великій Госѣдаръ и Императоръ нашъ, и апостолскій краљ Францъ Јосифъ первыи, оуказомъ повелѣваетъ, и всесвѣтлѣйшій и вселенскій Патриархъ Неофитъ осмыи великѣ со свѣтымъ своимъ Синодомъ благословляютъ и позиваютъ ваше всепреподобѣе на великое архіерейства достоинство, и на престолъ свѣтлѣйша Митрополіи Зворничко-тѣзланскіа“.

Примаше ли то достојанство?

На то је нови митрополит одговорио:

„Понеже Всепресвѣтѣйшій и Самоде-
жавнѣйшій великій Госѣдарь и Императоръ
нашъ, и апостолскій краль Францъ Иосифъ
первый повелѣ произвести и Всесвѣтѣйшій и
вселенскій нашъ Патрїархъ Неофитъ осмыи,
вѣнчѣ со свѣтлымъ своимъ Сѣнодомъ, седлан
мене достойна быти въ таковою службѣ, по-
виннѣюса ихъ вожественномѣ повелѣнїю, благо-
дарю и прїемаю, и ни малю во преки глаголю,
но молюса всѣхъ благихъ подателю Богъ,
яже да молитвами ихъ вѣдѣ достоинъ сегю
внечайшаго званїа, и да вѣдетъ мнѣ воз-
можно въ день сѣднїи стати предъ Сыномъ чело-
вѣческимъ и рещи непостыднѣу невмнѣномъ
сѣди и Богъ: Се азъ и дѣти яже ми далъ
еси Господи, и никтоже ѿ нихъ погїбе, токми
сынъ погїбеланїи, Яминь.“

Кад се ово свршило, настала је онда
„вечера љубави“, коју рїетко да је који
од овдашњих грађана видїо. Док су Ар-
хијереји за застртїм столом сједили, ља-
кони су са амвона окренути народу ве-
легласно изговарали многољествїе цару,
архијерејима и новоизабраном митропо-
литу, а архијереји су појали: „многоја
љета“. Послеїе многољествїа архијереји
устадоше и изљубїше се и с тїјем би
завршена вечерња.

Сјутра дан у недѣљу око 8 сати
отпочела је света литургија, којој је чи-
нодїејетовао Високопреосвѣтени митропо-
лит Николајевић као замјеник патријархов.
По свршетку јутрење, — када се у цркви
бијаше сабрало до 60 свештеника и мно-
гобројни народ које из мјеста које из
других крајева Епархије, — служебнїи све-
щеници обучени у потпуно свештено
одјејање и љаци са кретом, ршнїама и
чїрацима изашли су пред архијереје, те
их појући „Достойно“ у цркву допрїтали.
У тој пратњи старина Николајевић у
светитељском лику скромно иђаше за ља-
цима први у мантаросу са жезлом у

руци, а Серафим и Мирон са епанокми-
лавкама поред њега. Чим је митрополит
Николајевић са амвона благословио народ,
и отпојало се „Ис полла ети деспота“, одмах
је наступило архијерејско облачење уз
милотласно појање велико „Глава Отцѣ“ и
„Царъ невеснїи“. Митрополит Николајевић
облачно се изван олтара на амвону, а
она друга два архијереја у олтару. Пошто
су се архијереји у најсвечаније одјејаније
обукли, онда два љакона доведоше ново-
изабраног митрополита пред архијереје,
који су по реду на амвону сједили. Тада
новоизабрани митрополит држећи у ру-
кама св. Јеванђеље са написаном и пот-
писаном омологїом, стаде на округлу пред
царским дверима постављену плочу, на
којој је изображен орао, те запитан од
началствујућег архијереја зашто долази?
одговори, да чин архијерејски прими. За-
тим упита га архијереј како вјерујеш? на
то он изговори гласно „Символ православне
вјере“ до краја; а за овим, на питање како
исповједујеш? прочитао је слиједећу:

„Црквену вјерисповједну обвезу“.

„Къ семѣ моемъ свѣтлымъ вѣкры исповѣ-
данїю ѿвѣрїаюса влїости канони свѣтлыхъ
Апостолъ, и седми свѣтлыхъ вселенскихъ, и
благочестивыхъ помѣстныхъ соборѣвъ, яже
на сохраненїе правыхъ и честныхъ великій
сѣтъ оузаконени: и велико по разнымъ вре-
менемъ и лѣтомъ ѿ истинно поворствѣ-
юцихъ свѣтлыхъ нашихъ Отецъ по свѣтлїи
восточнїи православнїи вѣркѣ, канони и свѣ-
тїи оустави сѣтъ изображени, и та всѣ хра-
нити вѣрнїи и не нарушнїи до кончини
моеа жизни, со симъ моимъ вѣкрїанїемъ
свидѣтелствѣю: и всѣ яже они прїаши и азъ
прїемаю, и яже они ѿвратнїаюса, и азъ
ѿвратнїаюса. Еце же и церковнїи миръ ѿвѣ-
рїаюса соваюсти, и твердо держати, и оусерднѣ
оучити мнѣ вѣрчнннмъ люди, и ннедино мѣ
оубѣ правомъ въ чесомъ претївннмъ право-

славной восточной христіанской вѣрѣ мудрствовать во всѣ дни живота моего, и послѣдовать мнѣ во всемъ, и повиноватисѣ всегда всесвятѣйшему, мнѣ по дѣху отца, Вселенскому Патріарху и Архіепископу Константинопольскому и егѡ святѣйшему Сѣноду, какъ ѡбога мнѣ предпоставленной правилой дѣховности и власти. Обѣщаюся же во страхъ Божій и волююлюбивымъ правомъ ввѣренное ми стадо правлати, и ѡ всякаго зазора лѣкаваго, и ѡ всякихъ ересей сохранати ѣ оучительски со всякимъ оусерднымъ тираніемъ, соблюдалъ себе чиста ѡ всякаго лѣкаваго помилшенія. И краткимъ словомъ заключаа: обѣщаюся и должна мене быти исповѣдію хранити непремѣнною всѣ предложеннаго во оуставѣ святыа православныа Католическіа нашеа церкви. Бѣ же та долженствѡа икоже днесь словомъ обѣщахъ, такъ и дѣломъ до послѣдняго моего издыханія, ради вѣдѣнихъ благъ исполнати. Бо истинномъ же и оусердномъ моимъ правленіи и дѣйствии, да вѣдетъ самъ той Спаситель нашъ Іисусъ Христосъ мнѣ помощникъ, вмѣже кѡннѡ со Отцемъ и Дѣхомъ святымъ, да вѣдетъ слава и держава, честь и поклоненіе, нынѣ и присно, и во вѣки вѣковъ. Аминь!

Николай, милостію Божією избранный святѣйшіа Митрополіи Зворничко-Тѣзланскіа своеручно подписахъ и потвердихъ.

Изъ градѣ Тѣзлѣ мѣсѣца юліа, 12./24. дне, мѣста ѡ рождества Христова: тысяща осмь сотъ девѣдѣсѣтъ и втораго (1892.)

Николай Мандичъ

митрополитъ зворничко-тѣзланскій.

Иза овога једанъ свештеникъ узе од њега Јеванђеље и положи на часну трапезу, а ѣакоши ухватише га за рамена и са: „повели, повелите, повели преосвѣщенѣйшій владыко нынѣ приводимаго здѣ преподобѣйшаго архимандрита Николаа“, привелоше га началствујућемъ архијереју, који благосиљајући главу новоизбраногъ, очита му

слиједећу молитву: „Благодать всесвятѣаго и животворѣщаго Дѣха чрезъ наше смиреніе прорѣчевѣетъ тебе на святѣйшю митрополію зворничко-тѣзланскю.“ Након тога пјевци отпојаше „Ис полла ети деспота“, а нови митрополит пољуби началствујућегъ архијереја у руку, а овај њега у чело и по раменима. Тако исто пољуби у руку и оне друге архијереје, а они њега као и први. Затим се поврати и стаде опет на орла, а ѣакони и по други пут ухватише га за рамена и доведоше предъ архијереје, те пошто му архијереј очита молитву и на исти начинъ изљубише се, тада опет оде на преѣашње мјесто. — Трећи пут пак ухватише га за рамена игуманъ Гедеонъ Марић и прото сребренички А. Поповић, и привелоше га предъ архијереје, који се с' њиме, након очитане молитве, као и прије изљубише! С тијем се овај обредъ заврши и нови митрополит оде у олтар. Сад отпоче литургија по реду као и обично све до предъ апостолъ. Иза пошљеднегъ „Свати Бже“ пошто се изговори: „Господи спаси благочестивыа“ и „многѡествија“ цару, патријарху и архијерејима, изведоше ѣакони новогъ митрополита Никслаја на сјеверна врата и доведоше га предъ царске двери, одакле га прихватише митрополитъ Серафимъ и епископъ Миронъ, те са „повели, повелите“ и т. д. уведоше га у олтар, а затим га обаведоше три пута око часне трапезе појући: „Ісаіе ликѣи“ „Свати мѣченицы“ и т. д. — По свршетку тога клекну нови митрополит на оба кољена предъ св. трапезомъ скрстивъ на њѡј своје руке, на које положи чело а началствујући архијереј покри му главу крајемъ свога омофора и отворивши свето Јеванђеље окрену му отворену страну више главе. Сад и они други архијереји прихватише св. Јеванђеље држећи онако отворено једанъ са

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

десне а други с' лијеве стране, а началствујући архијереј очита му молитву: „Божественаа благодать всегда немощнаа врачующи, и всецелующаа восполняющи, пророчествуетъ Боголюбивѣйшаго архимандрита Николаа изкраннаго во Епископа Богоспасателя Епархіи зворничко-тузланскіа. Помолитсѣ оубо ѿ немъ да прійдетъ на него благодать всецелателъ Дѣхъ“.

Послије овог, пошто му читање још неке молитве, обукоше му „Сакос“ и остало архијерејско одјејаније по реду уз појање „Аксиос“ и „Достоин.“. Пошто се иза тога архијереји изљубише са новим митрополитом, изађе исти пред царске двери и стаде наспрам Христове престолне иконе, а началствујући архијереј у име Васељенског Патријарха и св. Синода свечано му ту предаде владичански жезал са овим значајним ријечима:

Прими овај жезал, којим ћеш управљати, повјерено ти свише, словесно стадо Христово. Смиренима и послушнима нека буде жезал утјехе, ослонац и заштита у свакој напасти и бједи; а строптивима и непослушнима нека буде жезал наказанија и пријетње. Примајући, брате, овај жезал из моје смјерне руке, помишљај да га примаш из деснице самога пастирначалника и владике Спаса Христа; па зато настој да повјерено ти стадо руководиш по заповиједима божјим, којим путем увешћеш их у царство небесно. Буди твојим свештеницима не само архијер, него и добри отац; а твоје народу буди благи учитељ и искрени пријатељ, показуј љубав твоју свима подједнако, малодушне тјеши, немоћнима прискочи у помоћ, грјешне исправљај духом кротости. По примјеру светога апостола Павла, гледај свима по могућности угодити, како би све за себе задобио, и све их сачувао, и како би на страшном суду с' пуном слободом могао рећи Господу Богу: ево мене, а ево и моје дјеце што си ми их предао; па ћете се сви заједно удостојити љути онај пресладки глас од Праведног Судије: придите благословени Оца мојега, на-

слиједити уготовано вам царство од створења свијета“. Амин.

Послије ове велеважне и значајне поуке, уступише архијереји првенство и началство новом митрополиту, који свечано доврши литургију до краја уз појање српског пјевачког друштва тузланског. По свршетку литургије отишла је депутација од неколико угледнијех свештеника и чланова општине по царског комесара преузвишеног барона Апела. Пуцњава топова навјести долазак инсталатора, кога на црквеним вратима служише свештенство са архијерејима у потпуном орнату дочека, а народ са клицањем живио! поздрави. Пошто царски комесар обучен у генералској паради и с клобуком на глави заузео своје мјесто у царском столу, прочитао је владин повјереник Церо Тодоровић најприје на њемачком а затим на српском језику царски декрет о наименовању барона Апела за царског комесара. За овим прочитао је поменути владин повјереник на нашем српском језику царску диплому о наименовању Николе Мандића за зворничко-тузланског митрополита. При читању царске дипломе праштале су пушке, грували су топови, а војничка музика свирала је пред црквом царску химну. Истодобно прочитао је нови митрополит патријаршеско-синодалну посланицу управљену на њега, којом се јавља, да га је св. Синод изабрао и наређује рукоположење. Након тога преставио је царски комесар народу Мандића за митрополита напоменувши: да вјерност и оданост према Његовом Величанству, као и међусобну љубав и слогу у срцима својим гаје, на што је народ громким гласом клицао: Живио!! Послије овог синао је митрополит Мандић из архијерејског стола, те је изговорио врло језгровиту и значајну бесједу:

а по том је пјевачко друштво отпојало царску химну и с тим ова свечаност би завршена.

По свршетку свечаности примао је новопроизведени митрополит у свом стану честитке архијереја, свештенства, општина и појединаца.

По подне у 2 сахата био је банкет у „Гранд-Хотелу“, на коме је до 100 особа било, а свирала је рударска музика. Било је више лијених и значајних здравица. Прву здравицу подигао је митрополит Мандић цару, министру Калају, поглавару земље и високој влади. Посље тога наздравио је барон Апел новом митрополиту, осталим архијерејима и епископ-православном народу. Митрополит Николајевић нашао је царској војсци и њеним војсковођама, на чему се је захвалио овдашњи генерал Сомер. Особито је била симпатична здравица епископа Мирона, који је наздравио тузланима и новом митрополиту, препоручивши да од „срца к срцу“ своји буду. Врло је лијепу здравицу подигао високопречасни прото из Градачца г. Васо Поповић, коју овдје доносимо:

„Високопресећене главе!

и велештована господо!

„Баш као што по у најпрво вријеме Хришћанско, када њих једанаест апостола дванаестог коцком изабраше, руке на њега положише, и тако га у чин апостолски посветише и произведоше, — као што велим онда, тако баш и сада ево: тројица високопресећених архијереја четвртога посветише и у чин владичански произведоше.

И као што се види, ово је дјело, господо, свето — свето је по установитељу своје; свето је по цијељи и намјени сво-

јој; свето је и по самоме акту извршења, али су га свете руке и извршиле.

Но колико је ово дјело свето, оно је толико исто и велико и значајно, — велико је, и овај данашњи дан биће забљежен крупним писменима, јер овај акт чини епоху у црквеној историји ове дјецезе. Један период данас престаје, а други настаје — престаје ред непародних архијереја, а почиње ред архијереја од епископске народности.

Дакле, ми смо овдје крочили један корак у напријед, јер до данас само свештеници а од данас ето и владике Срби.

И зато велим ово је дјело велико.

А ово и свето и велико дјело извршише наша три љубљена, наша три уважена архијереја.

Један од њих сиједи и уважени старина, чија је десница у млађим годинама много на књижевности радила и много нам користила, као што и свједочи знаменито на њој одлиције.

Но та десница која је у младости писала, она данас у старости штедро и издашно пружа цркви, школи и српској дјечици — управ, што је некад у теорији развијала и препоручивала, то данас у пракци ради. Баш као што и пјесник вели: „Добар поетир што показује ином, одмах својим потврђује чином“.

Други пак, јунак и родољуб, страдалник и паћеник, а послје свега слављеник, народни љубимац и достојни митроносац у Херцегству светитеља Саве.

Трети, из сусједне чам покрајине: виђен, чувен, учен и уважен, који поред гласа и љубави, коју у своме стаду, у своме народу има, ево и код нас дајтоплије гостопримство и највеће поштовање ужива.

Па како да их раздвајам? коме да више речем?

Када Хришћанска црква не хтједе да разликује три васељенска јерарха: Василија, Григорија и Јована, него их у један дан, и у једну рубрику славе стави; то како ћу ја сићушни да разликујем ова наша три јерарха, који по божијем провиђењу, а као прави прејемници апостолеке власти извршише заједнички ово свето, ово велико дјело. Заједнички га извршише — зато се и ја усуђујем да им од стране свештенства ове дијецезе заједнички све тројици подигнем ову чашу, а са чашом и најбоље жеље и мисли моје.

Нека их Свевисњи поживи много и дуго на срећу и корист православне вјере и цркве, свештенства и српског народа.

Живили наши јерарси!

Живили наши архијереји!

Живили!“

Тако су се дивале здравице одушевљено једна за другом све до 5 сати т. ј. доклен је ручак трајао. Сјутра дан у по-

неђељак рано отпутовао је преузв. барон Апел, а архијереји Николајевић и Перовић чинили су до подне посјете општинарима и другим угледнијим грађанима, а послје подне отишли су и они, почем је епископ Мирон изјутра раније отишао у Брчки за Брод.

И тако се ова прва у зворничкој епархији свечаност архијерејског посвећења прослави. Нека је овом приликом искрена хвала свијести, услузи и љубави вриједних Тузлана и њихових општинара и татора, који су за вријеме ове цијеле свечаности у сваком погледу ред држали. Па за то дај Боже да се све оне лијепе на тој свечаности изражене жеље остваре, те да се наш мили српски народ подичи са поводобивеним својим архијерејом, коме желимо дуг живот, ненарушимо здравље, сваку добру срећу и користан рад за свету православну цркву и српски народ у зворничкој епархији. — Живимо!!!

У Д. Тузли, на Илија дан 20. јула 1892.

Ј. Н. Ђ. П.

Бесједа

коју је високопреосвештени г. митрополит Никола Мандић говорио у доњо-тузланској саборној цркви, приликом посвећења свога за Митрополита Зворничко-Тузланског, дана 12. јула 1892. године.

„Есѣкое даѣніе каѣго, ѿ всѣхъ дѣръ совершенъ свѣше ѣсть, сходѣй ѿ ѣтца свѣтвѣхъ.“

(Јак. гл. I. ст. 17.)

Призивом светога и све освеђујућега Духа низведена је на смиреност моју благодат његова — благодат епископска, преосвештена и највиша, којом се даје помазање више за просвећење ума и познавање вјечних истина у Тројици слављеног Бога. И тијем се ето изврши с моћном вољом Његова Величанства, пре-

милостивога нашег цара и краља Франца Јосифа I. здружени глас велике цркве цариградске, којим призва недостојност моју на дјело свето и велико, у које ме уведосте ви, високопреосвештена господо и браћо данас, а истом прочитана царска повеља утврди ме у правима епископским државном својом моћи и угледом,

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

показујући јасно, како се царство земаљско везује животом и бићем својим о све облађујућу силу царства небескога.

Испред умних очију мојих трепте данас успомене многе и свете, које ми представљају сву важност, силу и одговорност највишег достојанства Христове цркве. Из прошлости њезине живе гледам ликове апостола, апостолевих мужева и осталих свјетила њезиних — недостигнуте примјере живота и светости рада, који су важност службе светитељске оцијенили, одговорност њезину пред Богом са свом снагом духа свога описали, а живо представили слабост своју према задатку свому, па не могу ни ја — слаб као шта сам, — а да не изјавим бојазан за смиреност своју при наступу свете службе ове, ал' уједно и да не ублажим бојазан ту великом надом у благодат Духа светог, истом изведеном на ме молитвеним полагањем руку високопреосвештенстава ваших, напљедника апостолске службе свете.

Сам основалац цркве, Господ наш Исус Христос, изабрао је од свијех својих ученика дванаесторицу њих, које је прозвао апостолима својима (Лука 6. 13.), те им је заповједио, да пођу „*кз мирз кзк*“, проповиједају божанствену науку Његову, и свршавајући свете тајне, спремају вјерне за спасење (Мат. 28. 19. Лук. 22. 19. Мат. 18. 18.) А власт ову предао им је Он, као што ју је примио од Оца свога небеснога (Јов. 20. 22. 23.), те је желио, да ово небесно посланство са изабраних апостола пријеђе на прејемнике њихове божанствене службе, а са ових опет даље од кољена на кољено и да остане тако у цркви његовој до скончања свијета. (Марк. 16. 15. Мат. 28. 20.)

Опредјеливши им тако дужности свете и снабдевши их божанственом влашћу

својом, заповједио је свијем вјернима својима, да их слушају (Лук. 16. 16.) и да им покорни буду, а за оне, који им се не би покоравали, изрекао је за непокорност њихову суд и осуду своју (Марко 16. 15. Мат. 10. 14; 18. 15.).

И као што су апостоли примили и задржали божанствено право и власт ову, од Христа им предају, и вршили свете дужности своје за живота свога, ширећи свету науку јеванђелску, дижући цркве, постављајући тајанственим рукоположењем (Дјеј. 14. 23; 20. 28.) у њима пастире и учитеље, тако су је него предали цијелу и неповријеђену прејемницима својим, увјеравајући их, да их поставља у цркви сам Дух свети (Дјеј. 20. 28.).

По божанствености установе своје, по светости задатка свога, и величини власти своје, звање је епископско дакле и важно и неопходно нужно у цркви Христовој. Као главни учитељ цркве своје епископ не учи само сâм вјерне своје истинама вјере, него предаје власт ову и презвитерима, сподабљајући одличне и заслужне трудбенике „*кз слокк и оучени*“ двоструке части и награде своје (I. Тим. 15. 17.); као главни управитељ цркве, њему повјерене, надзире свештенство и народ свој у тачном вршењу божијих закона и црквених заповједи, а као судач у цркви суди сваком по дјелу његову.

Крај такове важности божанствене установе епископскога звања у цркви божијој, не може нас дакле изненадити, ниш нас изненађује, кад видимо, како се епископима као такoвима придијевају у списима богодуховених мужева имена велика и славна, јер на њима као ступовима својим почива црква; из епископа, божије слике и прилике, потичу као из обилна источника све тајанствене струје духовног живота; он је цркви нуждан, колико

„Дыханіе чловѣкъ, солнце мірѣ“; он је сред-сриједа свијем вјернима обласне цркве своје, ван које им живота животу нема.

Па кад посмотрим ово звање свето и велико, кад разгледам разгранате дужности његове, а помислим на анђеоску чистоту срца, мисли и жеља духовних, којом се чувар вјере, анђео цркве, послан на службу, да спасава оне, који хоће да се спасу, одликовати мора; кад се сјетим, да су пред овијем достојанством говјели и пред величином дужности његових презали и најодличнији умови и свјетила цркве; кад чујем Великога Василија, гдје говори Јовану Златоусту: „*ши си ме бесједама својима (о свештенству) тако запланио, да не владам више собом*“ (Књ. IV.), ил' Јована, гдје му одговара: „*немој ме, молим те и преклињем, ја знам добро, како сам слаб и немоћан, а како је узвишена служба свештеничка и тешка управа њезина. Јер су олује, што потресају душу свештеникову много чешће од оних, што их замећу вјетрови на мору*“. (Књ. III.), ил' кад чујем апостола Павла: „*И ја бијох међу вама у слабости и у сиразу и великом дрхтању*“ (I. Кор. 2. 3.), а помислим да то говори муж, који је љубио Христа више него ико од земнородних — муж, који је узнесен био до неба трећега, и посвећен у неизречене тајне Божије (II. Кор. гл. 12. 4.), како онда да не застрепи душа моја у овом тренутку пред тежином одговорности, што је данас на се прима? Што би могло охрабрити грешност моју, да се она поред свега овог, што рекох и чега се сјетих, погне на ово узвишено мјесто, те се примих службе, у цркви Христовој највеће и најтеже, одговорности пуне и препуне?

Тврда моја вјера, да се у цркви Христовој ништа не догађа без воље Божије и благог промисла Његовог, охра-

брила ме и окријепила у овом тренутку, кад сам примио свето звање архијерејско. По тој вјери није могла смјерност моја без вишега одређења уз многе мане и недостатке своје ступити у збор мудрих и одабраних архијереја свете цркве Његове, јер *всѣкоѣ даѣніе благо и всѣкъ даръ совершенъ свѣше ѣсть, сходѣй ѿ оца свѣтвѣ*“, а њему се хтјело: „*да учини са мног чудо доброте*“ (Ис. 85. 17.) „*и да у слабости мојој покаже величину благодати своје*“ (II. Кор. гл. 12. 9.)

Руковођен том светом вјером, а окријепљен благодаћу Духа светог, пун одушевљења и љубави одазивљем се материнском гласу цркве своје, и по трећи пут ево изидох, да примим њезин свети дар, у тренутку свечану, пред лицем светих представника њезиних и Богом благословене и освећене власти државне — овај пут дар највећи, за који слабост моја уздарја нема, да ђаконство, настављено презвитерством, архијерејском завршим службом, како би таланте, до сад примљене, новим умноживши талантима у дан суђени могао чути овај утјешни глас: „**слуго добри и вјерни.... уфи у радост господара свога**“. (Мат. 25. 23.)

Ступајући дакле данашњим даном на поприште, на које ме стави уз благослов цркве највиша милост Његова Величанства, премилостивог нашег цара, краља и господара, прво ћу нагласити, да ћу свету православну вјеру, коју сам данас овдје јавно исповједио, правила и установе светих васељенских и помјесних сабора и светих отаца наших до конца живота свога не само сам истовјетно исповједати, него и настојати, да и вјерни моји у повјереној митрополији зворничко-тузланској то исповједане, правила и установе као свете темеље нераздвојно и неизмјено испови-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

једају и свето чувају. У спољној управи цркве биће ми тачност, савјесност и несебичност правило, а чиста љубав према цркви и народу исходиште и покретач свему. Како је црква православна мајка народној школи и просвјети, то ћу настојавати из свијех сила својих, да се та света веза између мајке и кћери никад не поремети, него да једна другу благотворно потпомажу, имајући обје узвишен задатак, да просвјете ум, облагороде срце и упитоме нарав људску по узвишеној сврси земног бића свога, а „*све у славу Бога великога*“. У свему раду свому призиваћемо у помоћ велику милост Божију, јер „*без мене не можете ништа чинити*“ (Јов. 15. 5.) вели Он, и у опште трудићемо се, да вам с овога мјеста бесједимо језиком и начином, каквим нам црква и узвишено достојанство наше налаже да бесједимо.

А сад теби, Боже, источниче свију блага, за превелику милост твоју, што си је излио на недостојног слугу свога нека је част и слава! Чуваћу врата светог дома твога као будан стражар до пошљедњег даха земног жића свога; пашћу стадо твоје, које си искупио цијеном пресвете крви своје као добар пастир, који не бјежи као најамник од оваца својих, чим вуци навале на њих, него (који) полаже душу своју за овце своје, кад год то од потребе буде. Ти познајеш мене, познајеш душу моју; ти знаш све осјећаје срца мога и видиш тежње живота мога са свима манама и недостацима мојима, па ми не ускрати у великом и трудном звању моме благодатну помоћ своју; сачувај ме од заблуде словом свете истине своје; Духом својим светим ражени око мене таму, да у свјетлости присутности твоје боље видим славу славити пресветога имена твога, и приносити теби

бескрвне жртве, најмилије даре, као „*швоја од швојих*“, да их милостиво примиш за спасење свијех вјерних својих „*въ сваткій њ пренекѣсный њ мѣсленный скѡй жѣртвенникъ*“.

Принесавши тако Богу на жртву првијенце свете службе своје са најдубљим страхопоштовањем обраћам се слици овој (Његова Величанства), која је изложена овдје, да у свечаном чину инсталације моје невидовно покаже присутност Његова Величанства, премилостивога цара и краља, узвишеног господара вашег и мога. Вјерност и оданост, што сам је заклетвом положио у руке Његова Величанства, положила је црква православна и витешки народ српски многовјеком већ историјом својом. Љубав према отаџбини, цркви и народности, то су три аманета прошлости, три светиње народне, које сачињавају једну тврду и нераздјеливу цјелину, од које се не да једна отргнути, а да се другој самртне не зададу ране. Па као што сам из дјетињства свога љубио цара и отаџбину, цркву и народност своју љубављу синовљом, тако ћу то и одсеље чинити и само ме смрт одвојити може од те тројаке љубави, у којој налазим спас цркве и народа свога, почетак и свршетак одличног посланства свога и као поданик, и као син цркве православне и витешког народа српског.

Ваша Преузвишености! Највиша милост Његова Величанства подвостручила се на мени тијем узвишеним чином, што је благоизвољело Вашу Преузвишеност одредити за свога повјереника при свечаном чину инсталације моје. Обрадовао сам се гласу томе, јер сам знао, коликим је заслугама украшена свијетла личност Преузвишености Ваше, коликим је вјенцима славе окићена витешка глава вапа. Ријетке и одличне врлине духа и срца вашег узвисише вас и посадише цару и

краљу уз кољено, а о ријетким војничким заслугама вашим говориће много рјечитије политичка и ратна повјесница аустро-угарске монархије, него ли моја слаба и невјешта уста. Јер докле год буде царске и краљевске аустро-угарске војске и војевања; докле год буде узвишено умирати за цара и отаџбину; докле се год буде пјесма пјевала о јунацима и јунаштву, а узносила и у звијезде ковала генијалност духа људског; докле се год буде сјећала и памтила неписана још повјест народа нашега, причаће се о вашој слави и јунаштву код Тамишграда, Монтебеле, Венцага, Солферина, Краљевграда и на осталим бојним пољанама простране наше отаџбине, а мени ће бити до вијека најпријатнија успомена, понос и дика, што сам тако срећан био, да ме је Ваша Преузвишеност као главар земље ове за ово високо мјесто Његову Величанству препоручити благоизвољело, и што сам данас баш из руку најодличнијег сина народа нашег примио потврду диплому Његова Величанства с царским писмом и печатом. Благодарехи Преузвишености Вашој на труду око увеличања свечаности ове, молим вас најскромније, да увјерити благоизволите Његово Величанство о мојој непоколебивој вјерности и оданости према највишој освешеној особи и свој прејасној кући Његовој.

Сад се обраћам Вама, Високопреосвештена господо и браћо моја! Чин, којим ме благоизвољесте данас прогласити достојним благодати архијерејске и којим ме причислите светом сословију архијереја велике цркве цариградске, чин је апостолеког наређења, и он ми даје снаге духу а слободе срцу, да пробесједим сада с Вама као млађи и неiskusнији брат ријечима благодарности за добро дјело, које свршите данас на мени. Нека ми-

лостиви Бог духом својим светим пригледа на дјело ваше свето и на мене скромног слугу свога, па да и ја пођем благословеним стопама вашим у вршењу светих дужности вишег стројења тајна божјих. Ви ћете ми, Високопреосвештена господо, бити живим узорима, како ваља живјети и радити, чувати и бранити цркву и светиње њезине. И ако би се када у животу моме догодило, да ми клоне дух под теретом тешког звања и превелике одговорности моје пред Богом и народом, обрати ћу се благовремено увјек на Вас, очинског савјета као окрјепе душевне молећи, јер „спасение есть во мнози совети“ (Притч. XI. 14.) А сад истичући себи за узор вашу побожност и радиност, ваше прегореваше и трпљење Христа ради и цркве његове ради, молим се и молићу се вазда Богу за здравље и долгоденствије ваше, да продужите благодетни рад свој у Винограду Господњем, Богу на славу а цркви и народу на корист и утјеху душевну.

Благодарим и осталим достојанственицима грађанским и војничким, представницима градских и сеоских општина, црквених и политичких, који су присутношћу својом увеличали дан данашње славе црквене и државне, која се око мене овако лијепо вије и савија.

А вас, драга браћо свештеници и народе мили, на првом састанку нашем поздрављам првим архијерејским поздравом својим отворена срца, у ком је смјештена само љубав према вама. Та ме љубав кренула, да примим жезал архијерејски и управу богоспасајеме митрополије ове; та ми љубав не да души мира, нити ће дати, док не стигнем блаженој мети, којој сам пошао, а то је: да и у овој митрополији завлада пожељени црквени ред, палик реду посестрима њези-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

них; да се придигне свијест за штовање закона црквених и грађанских; да плане пламен љубави према школи и просвјети народној и даље и боље на срећу и напредак народа нашег; да завлада и међ нама се зацари права љубав хришћанска, која ни злотворима зла не жели. И кад бих тако срећан био, те ову узвишену мету бар од чести постигао, душа би моја мирна била, и срце би се моје радовало, јер бих могао с апостолом рећи: „*добар рати ратовах, шрку сврших, вјеру одржах*“. (Тим. II. гл, 4. 7.)

Уздајући се дакле у помоћ божју, царску милост и потпору високе државне и земаљске власти, љубав и оданост свештенства, прокушану свијест народа свога, његово родољубље и беспримјерну пожртвовност надам се, да ћу — макар и са знојем свога лица и својих сатрудбеника — постићи свету цијел своју, те с том надом силом данас примљене благодати свете молим се Богу, извору свију блага, да са небесне висине благослови

помазаника свога, Његово Величанство, премилостивог нашег цара и краља и господара, Франца Јосифа I. и сву срећно владајућу кућу његову; да благослови просвијетљену владу његову, да устраје у патриотичном раду око среће и напретка земље и народа; да благослови свете архијереје своје, који принесоше данас бескрвну жртву и за цара и за царство и „*ѿ всѣхъ ѿ за всѣ*“; да благослови сав честити збор овај, христољубиво војинство, војначалнике и градоначалнике и сав побожни народ овај, без разлике вјере и народности, како би се нашли споразумни и једнодушни свагда, кад устреба дати Богу божје а цару царско; „*а ја захваљујем Христу Исусу, Господу нашему, који ми даје моћ, што ме за вјерна прими и постави у службу*“. (Тим. I. гл. 1. 1.), у којој ћу му служити до конца вијека својега духом и истином.

Прѣзри сѣ небесе Бѣже, ѿ вѣждѣ ѿ посѣтѣи виноградѣ сѣи, ѿ оутверди ѿ, ѿ бѣже насади десница твоѣ. Амин!

Телеграм

Васељенском патријарху Неофиту.

Константинопол.

Вашом патријаршеском дозволом данас призивањем светога Духа рукоположисмо Николу Мандића митрополитом зворничко-

тузланским.

К броју 1461 ex 1892. у Тузли 12./24. јулија 1892.

Митрополит босански:

Георгије,

Митрополит херцеговачки:

Серафим,

Епископ пакрачки:

Мирон.

Телеграм

Његовој Светости, васељенском патријарху Неофиту.

Constantinopol.

Рукоположен данас за епископа и постављен за митрополита зворничко-тузланског хитим, да благодарим Вашој Светости за превелику милост Вашу изливећу на моју смјерност, цјелујући

Вам синовски свету патријаршеску десницу.

У Доњој Тузли 12. јула 1892.

најблагодарнији, најпозивнији

Никола Мандић,

Митрополит зворничко-тузлански.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Број 106.

Окружница.

Пречасному свештенству обојег реда и благочастивим српско-православним општинама богоспасајемо митрополије зворничко-тузланске.

Именован по Његову царском и краљевском апостолском Величанству, премилостивом нашем цару, краљу и господару, Францу Јосифу I, у споразуму са Његовом Светости, васељенским патријархом, Неофитом VIII. и Његовим светим Синодом, за митрополита зворничко-тузланскога, примио сам дана 12. јулија о. г. у саборној свето-успенској цркви у Доњој Тузли уз призив Духа светога архијерејску хиротонију преко одређених за то архијереја, Високопреосвештене Господе: Ђорђа Николајевића митрополита дабро-босанскога, Серафима Перовића митрополита херцеговачко-захумскога и Мирона Николића епископа пакрачкога, а пошље исте уведен сам у име Његова Величанства у права и дужности владичанске од Његове Преузвишености, високородног господина, Јоана барона Апела, царског и краљевског ђенерала коњаништва, као царског за то повјереника.

Јављајући ово пречасном клиру и свему српско-православном народу Богом чуване митрополије ове, додајем, да сам дана 6. о. мј., на свето и славно Преображење Господње, у име Божије примио повјерену ми управу митрополије, те по одличној дужности својој сјећам се најприје Његова Величанства, премилостивог нашег цара, краља и господара и Његове очинске бриге за срећу и напредак цркве и народа нашег, позивајући вас архипастирским гласом, да се са мношвом заједно вазда Богу молити: „іакѡ да дастъ еміѢ Господѣ мирное и долгоденственное житіе, здравіе и спасеніе и во всемъ благое поспѣшеніе, на враги же побѣдѣ и ѡдолѣніе“, и да уздржи срећно владајућу кућу Његову на многа и премнога љета.

А да се још потпуније одазовете правилима свете наше православне цркве, не пропустите, на дотичним општим и часним богослужењима спомињати име смрности моје као законите своје у цркви поглавице, с оном топлотом срца, с којом ћу се ја вас свијех као духовне дјеце своје сјећати, приносећи Богу свете бескрвне жртве и молећи му се за ваше здравље и спасење.

Не могу, а да вам овијем поводом свима на срце не ставим, да уз непоколебиву вјерност и оданост према узвишеном Господару своје пазите и поштујте Његове законите власти, и законе, по њима створене, тачно и савјесно вршите; да љубите свету православну цркву своју, и по њезиним правилима живот свој проводите; да брижљиво његујете школу и просвјету народну; да неслогом и личним зађевицама не расточавате свој и народни живот, излажући се праведној клетви пометства свога; да се добро и братински слажете са суграђанима својим друге вјере, другог имена и племена, поштујући њихове светиње, а своје чувајући и љубећи. Овако ћете показати јасно свему свијету, да сте вјерни поданици свога цара и господара, истинити синови цркве своје православне, у којој су вам блажени претци сачували народне светиње ваше: име, језик и народност српску, а образ и поштење људско. Само тако ће моћи: „благодать Господа нашего Исуса Христа и любовь Бога и Отца и причастіе сѣлатиѡ Духа“ бити „со всѣми вами“.

У Доњој Тузли, 6./18. августа 1892.

Никола Мандић,
митрополит зворничко тузлански.

Допис из Д. Тузле

О посвећењу Зворничко-Тузланског Митрополита високопреосвећеног г. Николе Мандића.

Господине уреднице!

Ево ме да ти ма и у најкраћим потезима опишем свечаност при посвећењу високопреосвећеног г. Николе Мандића митрополита Зворничко-тузланског.

Опис неће бити потпун, јер нијесам био у Тузли од самог доласка митрополитовог у Тузлу, а и за то што свечаност нијесам могао са свију страна посматрати, ни свагђе доспјети да све видим.

Можда ће се који брат у Христу наћи, да потпуније ову свечаност опише, те ако сам што испустио он ће допунити.

Док сам добио вијест да ће посвећење бити у Тузли, у неђељу 12. о. м., то сам се одмах и почео спремати да идем у Тузлу, те да и ја будем при посвећењу.

Хитио сам да што прије дођем, али ми је једва могуће било да у Тузлу стигнем у суботу иза подне (11. ов. м.).

И заиста како је било рђаво вријеме, киша и бура, то да нијесам ово што сам, одустао би од путовања, као што су услед рђава времена и многи одустали.

Ма да ми је као свештенику из зворничке дијецезе и у дужност спадало да при посвећењу будем; то ме је поред тога још и жеља вукла, колико да присуствујем томе изванредном, ријетком чину, толико и да што прије видим тога чувеног Мандића.

Жао ми је било што нијесам могао бити и стићи, те да будем у Тузли при доласку и дочеку новоименованог митрополита, Високопречасног г. архимандрита Николе Мандића, а тако исто при дочеку и доласку Преузвишеног господина ба

рона Апела, поглавара ово-земаљског; али су ми казивали, који су били, да је у сриједу 8. ов. мј. кад је Високопречасни господин Мандић дошао, на станици железничкој дочекала га је еписко-правосл. општина тузланска и много грађанство, као и сво чиновништво, а и опћинско градско заступство на челу са Ибрахим-бегом Џиндом градоначеоником.

При изласку из влака поздрављен је од стране еписко-православне општине и од градске општине, а за то вријеме пуцали су и топови у почаст томе високом и одличном госту.

Тако исто био је свечан дочек при доласку Преузвишеног госп. барона Апела и при доласку Високопреосвећене господе митрополита: сарајевског Ђорђа Николајевића, мостарског Серафима Перовића и пакрачког епископа Мирона Николића, који су у петак (10 ов. мј.) у Тузлу стигли.

Кад сам се у суботу приближивао Тузли, одмах сам још из далека могао видјети, да је варош у радости, а тако је и свако други — ко за ту радост и свечаност није ни знао — могао је видјети и примјетити промјену.

Свуда су се виле и лепршале народне тробојнице, по поред тих било је и државних застава.

Српска црква, школа, куће, сви уреди и државне зграде — све је то било окићено заставама.

Улице пуне свијета из мјеста и са стране, све весело, све се кретало — све оживјело.

Прошавши поред цркве видио сам одмах, како је сва ограда око порте зеленилом и небројеним тробојницама оки-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ћена. Капија на порти и торањ црквени били су лијепо окићени са кандилима, које је ноћу запаљено са свим лијепо изгледало и у фигурама бљештило.

Одмах ми је пао у очи натпис више капије на порти, који је за почаст свом новом архипастиру подигла српска општина.

Послије сам ушао у цркву, која је била лијепо уређена и сва са Ћилимовима великим застрга, као и столови за митрополита и поглавара земље били су са Ћилимовима умотани и прекрити.

У столу митрополитовом била је слика св. Саве, а у столу поглавице земљског слика Његовог Величанства.

Тако исто „кор“ — таван црквени био је прекривен великим Ћилимовима, који су одозго на ниже висили.

Кад сам све разгледао, то сам у 3 сахата по подне отишао, да се преставим Високопречасном господину Мандићу.

На вратима од ходника угледах га и казаше ми, да је он. Ја се преставим са још више свештеника и он нас са свим пријазно прими.

Ја га први пут виђох — први поглед на њега и одмах ми се чини, да видим у њему човјека пријатна, љубазна, озбиљна, разговорна, једном ријечи правог српског архијереја.

То је човјек висок, цун, здрав, млад и не би рекао да му има 40 година, (а међушим има му преко 50), и поред свега тога лијеп човјек, лијепа персона, који по својој спољашњости спада међу љепше људе. Једном ријечи природа га је обдарила са свима добрим својствима — душевним и тјелесним.

То је човјек примамљив, симпатичан, који са својим говором свакога привлачи и задовољава, и по свему своме шаки ми

изгледа и чини ми се е не може имати непријатеља.

У суботу је почела вечерња у 4^{1/2} сахата по подне. Свијета је било много. Сви архијереји бише, а и новоименовани.

На вечерњи је началествовао новоименовани митрополит, архимандрит Мандић са још четири свештеника и два ђакона, а за пјевницом је пјевао „Блажен муж“ високо пречасни г. Томо Алагић, професор српско-православне богословије тако рећи анђеоским гласом.

Послије отпуста вечерње изашао је на амвон један свештеник и прочитао позив управљен на новоименованог митрополита.

За тим је новоименовани митрополит прочитао одговор.

И послије тога настао је изванредни обред: „вечера љубави“.

На средини цркве приуготовљена је трпеза и на њој хљеб, вино и чаше.

Сва три архијереја, а и новоизабрани посједали су на столице око трпезе. најстарији митрополит г. Ђорђе Николајевић резао је хљеб и сипао у чаше вино.

На амвон су изашла два ђакона и наизмјенице говорили многољествија: Цару Патријарху, Николајевићу, Серафиму, Мирону, новоизабраном Мандићу и најпослије војеначалницима, градоначалницима, ктиторима храма и цијелом православном народу.

На свако многољествије пјевали су архијереји, свештеници и народ: „многаја љета“, а архијереји сваки пут се са чашама кунцули, вина пили и хљебом се залагали.

Остатак хљеба исјечен је и раздао га је народу новоизабрани митрополит.

Народ се је гурао, да пољуби руку новоизабраног владике и да из његове

руке прими освећени хљеб, а за тим се разишао кућама.

У 9 сахати у вече приредило је општинско поглаварство бакљаду његовој Преузвишености поглавару земље господину барону Апелу.

Бакље и лампионе носили су најодличнији грађани, а пратила их је грдна множина свијета.

Бакљада је пошла од старе беледије, те кроз улице до стана његове Преузвишености барона Апела.

Градначелник Ибрахим бег Циндо поздравио је од стране градске опћине у кратко барона Апела, а за тим је г. барон Апел захвалио се грађанству на знацима вјерности и лојалности. И за тим је бакљада кренула се даље и разишли се кућама.

У неђељу до 8 сахати у јутру свршена је јутрења, а у 8 сахати дочекали су обучени свештеници архијереје на вратима од порте и до у цркву пјевали тропар храма.

На литургији била су обучена четири архијереја, шест свештеника и два ђакона.

Одмах послје облачења архијереја, митрополит Николајевић сједећи на столици (на амвону) пита новоизбраног митрополита, који је у олтару стајао окренут Николајевићу: како вјерујеш? Новоизбрани читао је „Символ православне вјере“. За тим Николајевић пита: Како исповједаш? Новоизбрани чита исповједање православне вјере, а између тога три пута читао је Николајевић молитву над главом новоизбраног митрополита.

„Благословено царство“ рекао је госп. Мандић и послје пред апостолом почело је посвећење, а Серафим и Мирон обаводили су новог владику око престола и Мирон громогласним гласом пјевао је:

„Слава тебје“, „Свјати мученици“ и „Исајије ликуј“.

Послије тога предао је митрополит Николајевић новопосвећеном митрополиту Мандићу архијерејски „жезл“ са ријечима да тај жезл узме и да са њиме управља стадо своје, те да тај жезл у његовим рукама буде за рђаве жезал наказанија, а за добре жезал утјехе, и још даље учио је новопосвећеног какви треба да буде према свештенству, народу и у опште према свакоме.

Пред сами свршетак литургије отишла је депутација у окружну област за барона Апела. Депутација је састављена од свештенства и грађана.

Од стране депутације, а у име свештенства и народа поздравио је барона Апела Васо Поповић прото Градачки, и са неколико ријечи позвао га је да као изасланик и царски замјеник у цркви иншталацији присуствује.

Његова Преузвишеност захвалио се на поздраву и позиву, те је одмах са окружником Вуковићем и Пером Тодоровићем, а у пратњи депутације у цркву пошао. Пошто је окружна област далеко од цркве, то се на фијакерима ишло.

У цркви је прочитао г. Тодоровић писмо министра Калаја, којим се барон Апел од стране Његовог Величанства за царског замјеника и комесара при свечаној иншталацији Зворничко-тузланског митрополита одређује.

А за тим је госп. Тодоровић читао царски указ, којим се госп. Никола Мандић архимандрит за митрополита Зворничко-Тузланског потврђује, који је указ са царским печатом и потписом утврђен.

Послије тога је Преузвишени госп. барон Апел говорио, и у име Његовог Величанства увео је у звање високопреосвећеног г. митрополита, нагласивши да

му од данас припадају сва права, која један архијереј има.

За тим је читао ново-посвећени митрополит писмо од вселенског патријарха Неофита, којим га он са својим светим Синодом као достојна за архијерејски чин и за митрополита Зворничко-тузланског признаје.

Између свакога овога читања, а на одмору, пуцали су тонови.

Послије свега тога говорио је прву своју бесједу високопреосвећени господин Никола Мандић митрополит, која је бесједа учинила највећи утисак на све и на свакога.

Многоме је, па и мени самом, потекла суза, јер до данас нијесмо чули да нам онако митрополити говоре — чистим српским језиком и са српским осјећајем, те да онако уздижу српско јунаштво за своју вјеру и народност, које је вели, јунаштво признала историја и цео свијет.

Слушајући га, немогах а да бар шепатом у себи не рекнем: „Алал ти вјера и српско млијско; буди и остани шаки како говориш, па ћемо као стадо твоје увијек слушати глас твој — глас доброг пастира нашег.“

У цркви је при посвећењу било поред депутација од свију општина Зворничке епархије, још и много народа и свештеника до 60.

Било је свештеника и из сарајевске епархије.

Осим тога, међу гостима са стране билаху браћа митрополитова: г. г. Пајо Мандић домобр. пуковник из Вараждина, Тривун Мандић посједник из Грачаца, даље рођаци митрополитови мајор Борота из Загреба и г. Корица трговац из Госпића.

Послије литургије и посвећења ишло је свештенство и изасланици од општина

у резиденцију новог митрополита и честитали му.

На овом мјесту морам рећи и признати да је српско-православна општина тузланска много радила и трудила се да свечаност што љепше и што боље испадне.

И на свакоме од њих могао си видјети да им је жао што се то није из даље знало и објавило, те да се што свечаније припреми и уреди.

Али, и ако је било кратко вријеме, опет је општина свом снагом и брзином радила да задовољи колико свог новог архипастира, толико и све госте са стране, јер никоме нијесу дали у гостионицу него су све госте по својим кућама раздијелили.

За све то нека је хвала скороизбраном црквено-школском одбору и предједнику, а особито Јови Ђукићу подпредједнику, који је са својом умјетношћу, са својим лијеним и китњастим говорима задовољио новог митрополита, а и освјетљао образ честитој Србадији тузланској.

Тога дана могао си и на лицу свакога читати радост, јер је ово прво посвећење у Тузли, и јер је ово први Србин митрополит у Тузли.

Дакле свечаност оваке врсте није до сада никад у Тузли била.

У недјељу у 2 сата по подне давао је новопосвећени митрополит г. Мандић банкет у „Гранд хотелу“.

На банкету је било преко 100 особа. Много је лијених здравица пало.

Прву здравицу нашао је нови митрополит Његовом Величанству захваливши му на великој милости коју је од њега добио; за тим Преузвишеном госп. министру Калају, последије барону Апелу и земаљској влади.

Свака му је здравица окићена са правом говорничком умјетношћу.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Његова преузвишеност барон Апел напιο је новом митрополиту и *српско-православном* свештенству. Окружник г. Вуковић *српско-православном народу* тузланске епархије, а за тим надовезао и у оиће цијелом народу ове земље.

Послије је напιο од стране општине и народа потпредсједник тузланске општине Јово Ђукић: цару, министру Капају, барону Апелу и зем. влади.

Митрополит Николајевић војци од највећег часника до простог војника.

Генерал Сомер захвалио се Николајевићу.

За тим је Васо Поповић прото градачки од стране српско-православног свештенства Зворничке дијецезе напιο трпјици архијереја, напоменувши значај и светињу чина, који су они извршили.

Високопресвешћени госп. Мирон Николић побуђен здравицом В. Поповића вели: „видим сада да је свој дошао међу своје и да су своји свога својски примили и т. д. и подиже чашу свима који љубе своју отаџбину.“

Живко Црногорчевић окружнику г. Вуковићу.

Свештеник казног завода у Зеници Петар Лапчевић новом митрополиту.

И најпослије окружни престојник г. Вуковић досадањем администратору Зворничке митрополије високопречасном госп. ахимандриту Александру Симићу.

И с тим је банкет довршен.

Сјутра дан почели су се гости са стране разлазити, а и ја сам отишао из Тузле и однио најљепшу успомену посвећења првог Србина митрополита тузланског.

Свештенство и народ разишло се са најбољим мислима о новом свом митрополиту и са највећим надама у њега.

И све су прилике, сви су знаци да се у надама нећемо преварити.

Бог ће ваљда један пут и о нама промислити — хоће, јер и наш је Бог!

Мјесеца јула 1892. год.

Један свештеник из Посавине.

Поздрав

Његовом Високопресвештенству **Николи Мандићу** новом митрополиту епархије зворничке.

Опрости жару млађане душе
Дирнуте до два појавом твојим,
Што славим пером подухем ево
Митроноснице, да теби појим!

* * *

Један пут се човјек рађа
На бијели свјет,
Живот му је спрам вјечности
Као муњин лет. . . .
Кратак живот, ал' му спомен
Непрекидна влас,
О њој свијет по дјелима
Свој подиже глас.
Добра дјела кад ли, тад ли
Стичу добар суд,

А зла дјела већ у клици
Носе гадну ћуд.
Твоја дјела, митроноснице,
И прошаста рад,
Такова су, да нам буде
И будући над.

Не ласкам ти, то говори
Младог срца жар,
Које ј' вазда спремна жртва
Српству на олтар. . . .

* * *

Пред твојим кроком, митроноснице,
Народ српски — паства твоја
С надом и молбом пада ничице
И теби кличе;

„Добро нам дош'о пастиру добри,
Срећан ти био твој нови рад;
На дику теби, на користи нама,
А душманима на вјечни пад!“

* * *

Тако ти кличе и Срб-Босанче,
Што Српство своје свом душом воли;

Па те и опет при завршетку
Смијерно јагње твог стада моли:
„Опрости жару млађане душе
Дирнуте до дна појавом твојим,
Што славим пером подухзех ево,
Митроноснице, да теби појим!“

Бијелина.

— мир Мир —

Живот и дјелање блаженопочившег епископа сентандрејског и будимског Арсенија Стојковића.

Лицем на српске Цвијети — 29. марта о. г. промијенио је овај земни живот са бољим вјечним најстарији јерарх српске православне митрополије карловачке — Арсеније Стојковић епископ будимски. Издао је овај побожни и смирени многогодишњи слуга св. олтара Господњега, овај прави љубитељ и љубимац народа свога, у двору свом владичанском у Сентандреји последије кратког боловања.

Сви наши и богословски и политички листови донијеше већ до данас на својим страницама црну вијест о смрти владике Арсенија, и колико и како који знаде и умједи, оцрташе живот његов и описаше дјелање његово. Па ни „Источник“ не смије заостати за њима, а да у ступцима својима не каже што читаоцима својима о животу покојниковом, и да не баца критички свој поглед на рад и дјелање овог ријетког српског архијереја.

Блаженопочивши Арсеније родио се 28. октобра 1804. год. у Мокрину, гђе му је отац његов био тада ђаконом и учитељем. На скоро му се отац пресели у Сент-Ивањ за пароха. Млади Арсеније полазио је основне школе с прва у Мокрину, а потом у Сент-Ивању. Год. 1816. пође у гимназију у Сегедину, на свршивши овђе пет разреда, оде у Сомбор, гђе за двије године сврши препарандију. Након свршене препарандије настави 1823. год. опет гимназијске науке и сврши у Темешвару VI. разред с врло добрим успјехом. Богословске науке слушао је у Вршцу. Потом у Сегедину сврши филозофију (данашњи VII. и VIII. разред.) Одавде оде у Пешту, гдје је кроз двије године (1828. и 1829.) на тамошњем универзитету слушао правничке науке. шест година проведених у том манастиру знатно

Као ђак бијаше Арсеније вазда озбиљан и трудољубив, а те су га врлине красиле и последије читава његова вијека.

Наоружавши се овако потребним знањем, зажели примити монашки чин. Год. 1829. понуди се тадањем митрополиту карловачком Стевану Стратимировићу за придворнога калуђера. О Стратимировићу се знаде, да је био строго црквен и озбиљан митрополит, пак читајући е лица младога Стојковића озбиљност и челик — карактер, прихвати понуду његову и упути га у фрушкогорски манастир Раковац, гдје га митрополитски протосинђел Пантелејимон Живковић 10. марта 1830. год. постриже за монаха оставивши му и у монаштву име Арсеније. Поставши ускоро придворним митрополитовим ђаконом прими се по жељи митрополитовој професорске катедре у богословији карловачкој и предаваше „Историју цркве“ и „Тумачење еванђеља“ све до год. 1842.

Аванзирао је доста брзо. Год. 1831. поста протођаконом, а 1833. архиђаконом и конзисторијалним нотаром, а већ 1835. рукоположен је за презвитера, синђела и протосинђела.

У оскудици богословских штудија прерадио је он у времену свога професоровања „Реторику“ и „Пастирско богословље“ којима се учебницима богослови карловачки испомагали и користили све до најновијих времена.

Г. 1839. произведен буде за архимандрита и поста настојатељем манастира Раковца. У манастиру овом показао је Арсеније особиту ревност за напредак и благостање манастирско. За

је обogaћен Раковац тако, да кад је полазио из њега, предао је он свом наслједнику архимандриту Гершићу преко 3000 акова чувеног раковачког вина и око 1000 акова честите сријемске шљивовице, што је, како се зна, по покљнито књи, ускоро прошао мутнијем трагом. Тако је цето и у манастиру Гргетегу оставио у наслијеђе пун подрум добра вина и ракије сјем тога, што је у манастирској каси и прилично готова новца остало.

По смрти бачкога владике Георгија Хранислава постави тадањи митрополит Јосиф Рајачић Арсенија за свога мандатара удовој епархији бачкој. То бијаше 1843. а 1844. г. именује га цар и за администратора јој. И тако је Арсеније управљао овом епархијом све до год. 1852.

У години 1853. бијаху четири епархије у карловачкој митрополији упражњене, ушљед чега св. архијерејски Синод попуни те године све четири те епархије, те тако Темпшвар доби Маширевића, Вршац Кећелца, Арад Ивачковића, а најсиромашнија и највећа тада запуштена епархија будимска доби за владика — Арсенија Стојковића. Августа мјесеца буде он свечано ившталиран за владика те епархије и проведе као епархијски јој епископ у Сент-Андреји малце пуних 40 година.

Кад је оно 1870. год. умро карловачки митрополит и патријарх српски Маширевић, постављен буде Арсеније за администратора патријаршије, али сутицајем околности буде му администрација год. 1872. одузета.

Црквено-народни сабор избере 1874. год. једногласно Арсенија за свога патријарха, но крупна с некијех својијех разлога не потврди тај избор.

Тако исто при концу 1881. год. изабра га по други пут сабор за патријарха, но и овај избор оста не потврђен.

Ево околико знадосмо рећи о његовом животу, а сад да му промотримо рад и дјелање његово!

С које год стране промотримо рад и дјелање покојног владике Стојковића, опажамо, да је био достојан оне црне архијерејске ризе и митре, коју је тако дуго носио. Арсеније је био добар професор, примјеран и вриједан калуђер,

добар економ, ваљан Србин и патриота, и савјестан и праведан владика. Појава заплата ријетка!

Ученици његови причају, да је увијек био строг, озбиљан и праведан професор. За шалу никакву није знао. Свагда је више поклањао пажњу на полазак цркве и морално поведење, него на интелектуално изражање богослова.

Монаси у манастирима, у којима је он био настојатељем, бијаху поред њега такођер прави калуђери, чиста живота, примјерна владања, побожни и ревни у служби својој, а и на пост се строго пазило код њега.

Кад је Арсеније био у правим мушким годинама, а то је било, кад је био архимандритом раковачким, тјелесна слабост га је врло обхрвала, а да је тада остао жив и послје онако дубоку старост дочекао, захвалити се има његовој устрајности и уздржљивости као и свагдашњој умјерености његовој у свему, коју му личници препоручиваху.

Сваком је био приступачан, зато је ваљда и задобио љубав и повјерење народа свога.

У ходу, у службу бијаше достојанствен, као што и приличи прејемнику апостолске службе. Његово служење свакоме се допало. Кад је служио, служио је тихо од прилике онако, као што се служи, што вели учени архимандрит Дучић, у Тријестанској цркви.

Арсеније је био до крајности трпјелив тако, да кад је нпр. дигнут са администрације, и кад му круна не благоволи у два маха избор његов за патријарха санкционисати, није против тога ни пред својим најинтимнијим пријатељима резоновало; шта више ни једном цртом лица свога није показао негодовање, него је и у тим горким часовима био задовољан стањем својим и сав удее свој приписивао је неиспитаној вољи Божијој, а све своје задовољство налазио је свагда у љубави и неограниченом повјерењу народа свога. Вазда бјеше вјеран и одан своме владару, лојалан својој влади. Ушљед тога су његове старе српске груди биле и украшене знацима високе царске милости. Год. 1872. кад му је администрација патријаршије одузета, одликован је великим крстом Франц-Јосифова реда, а 1882. наиме послје именован Германа Анђелића за патријарха, одликован је Арсеније за

доказану приврженост своју Превишњем двору срдену гвоздену круну I. степена. Осим тога бјеше он дугогодишњи прави тајни савјетник Његовог ц. и кр. Апост. Величанства и члан горњег дома угарскога сабора.

Круну свију његових врлина чисти његова неограничена љубав к народу свом — народу српском, коју је он толико пута према истом засвједочио, и која му је такођер можда сметала да засједне пријесто српских патријараха.

Па и љубав његова према цркви својој православној била је превелика, а живо његово настојање, да црквена дјела у бољи колосек доведе, свједочи нам јасно, да је он имао пуно црквене свијести.

С похвалом морамо овђе споменути, да је пок. владика Арсеније и као владика био онај исти стари економ, каквог смо га виђели као настојатеља манастирскога. Из својих худих доходака оправдио је он наскоро последије доласка свога у Сентандреју епископски двор, наново засадио зопарложене епископске винограде, и у опште у свом двору бољем економском напретку темељ ударио.

Још је једно добро дјело Арсеније учинио, кад је за епископа у Сентандрију дошао. Он је једном за свагда учинио крај нечувеној симонији, која је — рекао бих — највећа маха у његовој дијецези до њега имала. Штедљив је био прилично, јер је последије смрти његове остало и нешто пара, и ако је познато, да је владика Арсеније за живота свога доста милостиње подијелио.

Па тај и такав владика, поред свију својих добријех својстава и лијепијех врлина, није могао бити и без неких мана. Право каже св. Писмо: „Никтоже кромъ грѣха, токлиш единъ Богъ“. Нека ми опрости блажена сјен покојног владике Арсенија, што као свештеник, коме интерес цркве и народа вагда на срцу лежи, морам овђе рећи, да је неопростиву погрјешку учинио покојни владика Арсеније тиме, што је дозволио, да се под његовом администрацијом створе неке нове установе, којијех никад и нигдје православна црква познавала није. Ми смо увјерени, да је Арсеније као добар јуриста и врстан каноничар, као строги јерарх и црквени достојанственик врло добро знао, да канони св. цркве

наше строго, а не без разлога, забрањују, да се у цркви за вријеме *sedis vacantiae* т. ј. за вријеме упражњене столице црквене поглавице, никакве промјене нити у самом придворном особљу, а камо ли што се суства саме цркве тиче, не смију предузимати; а владика Арсеније, не знам каквијем побудама вођен, допустио је, да се под његовом администрацијом и под његовим предсједавањем у сабору нашем такве установе створе, због којих и данас још ево на жалост и црква а и народ наш сам много пати и трпи, те је и данас још велико питање, хоће ли се црква наша православна и опет повратити у своје законом и канонима црквеним прописано и обилежено стање. Лако је могуће, да је владика Арсеније у ову погрјешку пао и исту учинио само из превелике љубави према народу свом, а под управом можда тада моћних вођа народних, а ни сам он није слутно, од каквих ће злокобних пошљедица те установе у потоња времена бити и по цркву и по народ српски. Но сад како било да било, тек данас мора сваки свјестан свештеник увиђети и признати, да Арсеније као администратор патријаршије тако што год није могао нити је смио у цркви својој допустити. Па не вјерујемо, да у течају времена није и сам владика увидио, да су многе тачке тих уставова скроз нецјелисходне и противне духу православне цркве. Пријатељи његови веле, да Арсеније у новим установама није сматрао рушење цркве и њеног основа, по временом се показало баш противно. Те нове установе изазвале су многе неприлике у цркви; а куд ће горе, него што су оне посијале толику несугласицу између народа и јерархије?

„De mortuis nihil nisi bene“ вели Латин, и Боже нас сачувај, да би ми хтјели овђе блаженочившем владици подметати и оно, чега код њега није било. Али се доста начудити не можемо покојном Арсенију, што у својој и онако малој епархији нигда није правио каноничне посјете; што своје пастве, која је толико са туђим елементом измијешана, и коју је он толико жарко љубио, ипак никад не посјети и у православној вјери не утврди! Та зар је једна овчица и онако малена стада његова — да не рекнем са непажње његове — изгубљена и за Српство и за Православље? И ту пријатељи његови правдају га тим, што му се тобоже сметало од стране државне власти, и да му није било

молуће обичи своје пастве без трошка за сиромаштво нашег народа. Но ми гужњаво, да су то узрочи његовом пасивитету у том обзиру. Кад аржанска власт није бранила државну архиепископску канонику, како допустамо да је државна власт не само да је државна власт и односно мруња баш радо имала, кад је чула, да српски архиепископ каноничне посете по својим епархијама праве, да се добро сјезам, кад је видели наш нар и крвав Франц-Јосиф I. 1881. г. био у Петру на манастиру, те том приликом тадашњем администратору патријаршије Герману Анђелићу, који му је на поклоњење дошао, с одобраванем епоминоћути ми, како је један протопреживител у архидијезеи, као каноничко посјетно, такваво рекао: Nicht wahr, Sie wurden in der Gränze sehr gut empfangen? Може ли се послати ових царских ризичи тврдити, да је влада сметала и владици Арсенију да каноничне посете прави? Но некар према вршењу ове главне дужности епископске не терети само пот. Арсенија, он је теретио и многе и многе наше архиепископске, па их терети и дан данашњи. А каква штета отуда и по цркви и по народу, то свако расудити може, ко само озбиљно о томе мисли и суди! Како ли наше епископске, да наши архиепископски главно дужност своју врше како треба! Црква би нам тада одравније била, свештенство у сваку бољу, врше није и зајамљиваје, глотори и преједанити црквених општина ревенији и свјеснији, народ побожнији био и цркви би своју марљиваје и приљекније по обичају похађао, а црквене глоторије била би пуније, јер би се тада са стравом од архиепископске свјесније с црквеним манахем манипулисати! Нама је жао, што рећи морамо, да је ово један неопроствити успјех, са којим су архиепископски наши одговорни и пред Богом и пред народом својим.

Још је владици занемарно једну дужност своју. У његовој бившој епархији један је једнини

манастир — Трбован, где се о Петрову-дне сједан народ на молитву скупља. Кадајући глоторије сваке године позиваху свога владику Арсенија на славу и ради утјехе и утврђења народа у вјери првотлаца; али владици се никад њихову позиву не одгаја, ма да је тај манастир близу народодрске станине, ма да је владици више пута тула дабом провазио и ма да га је народ с љубављу и одушевљенем обље очекивао. Узроча и разлога овакова поступану Арсенијевом не можемо ни у каквој околности да видјемо, јер ако му се — што тешко да је истина — бранило похолити епархију своју, нико му није могло бранити, да дође у један јединити манастир свој бар једара у видјети!

Покојни владица није био Бол зна каква наученјак, али је био човјек здрав и бистра ума и здравог мислени. Он је био веран у сваку, само је био такве повучене нарави, да се није ништа истинао.

Пријатељи Арсенијеви одричу деспотизам код њега. Но ни код њега се тај деспотизам није могао сакрити. Но нека нико не мисли о деспотизму код њега у оној мјери, у којој га имадоше држити наши архиепископски. Да ћу да споменем једну ситну околност, из које и његов деспотизам мало провирије. Владика Стојкович није баш волио, да се богослови одју на више науке ради боље спреме своје. Знамо ми, како је он бегенисао Радича. Није он мрсио Радича само ради једне епископске Радичеве, него је Арсенију сметала умјетност и опсежно знање Радичево. Знамо ми још један подобиј случај. Кад се једном у св. Синоду рјешавала мога једна од врједност богослова, који је тражио штиненитију, да се од на више науке у Русији, овако управо према владици Арсеније остали архиепископски:

“Е господо, велика је ризика повјерити 600 ф. једном младом човјеку, на га пустити у туђи и стран свијет”. А зар што фали, што су толики српски синови скупљали више богословске науке у Русији и Тркову?

Наша намјера није била, да с овим поштом да хтејосмо вјерно нашим читавицима да представимо. Знајући, да је “ресерте ризикати” не замјерамо толико владици Арсенију, јер и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

највећи умови радо у погрјешке падају, но ци-
јенећи га са његових ријетких врлина, које горе
побројасмо, а поменуће мане застирући копре-
ном заорава, рецимо му и ми с осталом нашом

једновјерном и једнокрвном браћом: „Слава ти
владико Арсеније“.

На леђи будимске епархије.

В. К. С.

Пјесма захвалница.

Митрополиту Дабро-босанском господину Георгију Николајевићу.

Свети оче! Ти нас љубиш!
Показ'о си светим дјелом,
Показ'о си оче нама,
Показ'о си — свјету б'јелом.

Ти нас љубиш дико наша,
Митрополит Георгије;
И над нашим милим селом,
Твоја света душа бдије.

Ти нас љубиш наша славо,
Митроносна српска главо;
Ти нас љубиш господине,
Најславнији „Јаска“ сине.

Ти нас љубиш добротворе,
Љубиш твоје село родно,
Даров'о си нама добро,
Вјековјечно не заходно.

Основ'о си поклон вјечни,
За јазачке српске мџе;
Основ'о си извор блага,
Јаску родном селу твоме.

Основ'о си дар и поклон,
Без разлике свакој кћери —
Јазачанки, која с' вјенча,
У србинској светој вјери.¹⁾

И јазачке кћери наше
Десница ће твоја света
Даривати, док је Јаска,
Док је Српства — док је свјета.

Чим јасчанка ћерку роди,
Радује се твоме дару,
И за здравље твоје оче,
Смјерно с' моли Вишњем Цару.

Ти нас љубиш наша славо,
Митроносна српска главо,
Ти нас љубиш господине,
Наш јазачки свети сине.

Ти нас љубиш добротворе,
Показ'о си светим дјелом,
Показ'о си оче нама,
Показ'о си свјету б'јелом.

За ту љубав, љубав треба,
И признање и захвала,
Ал' за то је нашег ума,
Наше душе, снага мала.

Ко на твоме вјечном дару,
Достојно ти да захвали?
Кад јасчани твоји мили,
О! за то су слаби, мали.

¹⁾ Познато је поштованим читаоцима овог листа, да је Његово Високопреосвештенство архијепископ Сарајевски, митрополит Дабро-босански и Ексарк све Далмације, господин Ђорђе Николајевић, својим „закладним писмом“ даровао 12.000 фор. на корист удадбеница Српкиња у селу Јаску (Види „Б.-Х. Источник“ свеска 9 и 10 од 1890. год. стр. 393.). Од 7. децембра 1891. год. (број 2056) Његово Високопрео-

свештенство измијенио је § 2. свога „закладног писма“ овако: „Да се не би послије моје смрти какве потешкоће или пометње у одбору изродиле, нашао сам за потребно, установу и садржај параграфа другог (§ 2) ове моје закладе измијенити у толико, што одређује: да цијела годишња добиш те закладе од 504 фор. (која се до сад у два пута у години, и то мјесеца маја 1-ог и мјесеца новембра 1-ог наплаћи-

Нема у нас оче рјечи,
 Каквих врједи љубав твоја,
 А за вјенац теби оче,
 Нема цвјећа таког соја.

Нема цвјећа таког соја,
 Каквог врједини наша славо.
 Добротворе вјековјечни,
 Митроносна српска главо.

За твој вјенац нема цвјећа
 У овоме земном крају,
 Тебе вјенац добротворе,
 У небесном чека рају.

Па чиме ти добротворе,
 Ми захвалу да одамо?
 Кад смо слаби, кад смо мали,
 Неумјемо и не знамо.

вала) имаде се у будуће, почевши од године 1892. за сва времена, и сад већ за мога живота, уједанпут само, и то свакога првог 1-ог децембра по новом календару сваке године предавати 504 фор. преко надлежнога котарскога уреда назначеном у § 6 закладнице, Одбору у селу Јазку, а не мени". Према ово земаљска влада у Загребу, сходно жељи митрополитовој одредила је, да се камате од закладе рачунају од 1. новембра 1891. у накладним годишњим оброцима одјако подиже кр. котарска област у Иригу, која ће их, за тијем даље закладном Одбору у селу Јаску издавати.

Од 23. јуна 1892. год. извољео је митрополит објаснити и трећи параграф (§ 3) његовог закладног писма, и потврђен додаток закладници послати одбору у Јазак, ево тог додатка: „Објасњавам параграф трећи (§ 3) мога „закладног писма“ од 14./26. јануара 1890. овако: „Дно од прихода моје закладе имају оне дјевојке, које су се у Јаску родиле, и оне удовице, које су у Јаску обудовиле и у њему настањене, и то само оне, које су поштена живота, а не оне, које из туђега мјеста ускоче и неко вријеме у дивљем браку (конкубинату) проводе.

„Моја заклада обухваћа дакле све оне

Неумјемо и незнамо,
 Само оче осјећамо,
 О! ал' пусти рјечи није,
 Осјећање да с' излије.

Ал' ће свака сиротица,
 Јазачанка певјестица,
 Са сузама благодарна,
 Примат твога милог дара.

Те ће сузе алем бити,
 Што ће гроб твој окитити,
 Тај ће алем вјечно сјати,
 Као сунце благодати.

Тај ће алем да се ниже
 Из године у годину
 Споменик ће да се диже,
 Од алама у висину.

поштоног владања женске удаваче, које имаду јазачко право грађанства, а то се изрично вели у уводу „Закладног писма“: „да се тим помогне пријеким потребама „ондашњих“ житеља“. То се може разумјети из ријечи: „макар оне последије вјенчања и у друго мјесто отишле.“ (§ 3).

„Овдје се говори јединствено о јазачким дјевојкама и удовицама, да прије своју срећу нађу; јер ако момак, или удовац из Јаска, доведе жену из другог села, тај по смислу истог параграфа нема права на дијел моје закладе; јер по пропису црквеном и по обичају старинском, мора се вјенчати у ономе мјесту, од куда му је жена, а не због свога интереса да гази прописе и обичаје. Дјевојкама и удовицама Јазачким дозвољава се, да се могу удати у туђе мјесто, само ако им срећа испадне и ако се у Јазачкој православној цркви вјенчају.

„Дакле по смислу „закладног писма“ и по мојој жељи треба разумјети, да је овдје говор о Јазачким дјевојкама и удовицама, а не о онима, које се доводе, или ради вјенчања укачу и долазе у Јазак из другог мјеста. Да је говор само о мјештанима Јазачким, то се још види и из § 10 мојег „Закладног писма.“ Уредник.

У висину неба плава,
До престола Вишњег Цара,
Који твојој светој души,
Рајске двери већ отвара.

А ми ћемо док нас траје
Молити се вишњем Богу,
Да нам чува свету вјеру,
Српски народ, српску слогу.

Чини ћемо добра дјела
По примјеру светом твоме,

У Јаску, 12. августа 1892.

Помоћ' ћемо један другом
Помоћ' ћемо сиротоме.

Љубићемо краља свога,
К'о што си га ти љубио,
Вјерни ћемо краљу бити
К'о што си му вјеран био.

Штоваћемо љубав твоју
И пред Богом и пред свјетом,
Да нас дуго благосиљаш,
Добри оче, руком светом!!!

Јасчани.

Одговор на питање.

У Источнику свеска за мјесец јули од ове године, страна 386. — стављено је питање:

Зашто наши тежаци празнују четвртак пред Духове?

Зашто се тога дана чине молитве за љетину?

И зашто се тај дан у народу зове „По-крижак“?

То питање побудило ме је да о томе размишљам, и после тога да ово што ће слиједити речем.

Зато нека се ово и несмотрат као одговор, већ само као размишљање о томе питању.

А из више размишљања и одговора од више свештеника, ваљда ће се и добити оно што се тражи и пронаћи права истина.

I.

Светковање свију четвртака од Воскресенија до Вознесенија потиче још из незнабожачких времена, јер су незнабожци (Словени у незнабоштву) поштовали четвртак као дан посвећени Богу грома, и вели се да су по-Лабски Словени посветили четвртак богу Перуну и назвали га „Перен-дан“ а и Нијемци га зову „До-нерс-таг“ т. ј. громовни дан.

II.

То незнабожачко поштовање четвртка задржало се и у Хришћанству, само у другом облику.

Светковање четвртка од Воскресенија до Спасова дана код нас називају: „Увјет“ т. ј. завјет — завјетовао се, веле, свијет да тај дан

поштују и ништа нераде, да би сачували љетину од леда (туче).

У Србији и код прекосавских Срба дани када се чине љетне пољске молитве зову се: „Завјетине“ дакле, то је што и код нас „Увјет“.

То светковање четвртка у Србији је забрањено још 1844. године. (Види „Ручна свешт. књига“ од митрополита Михајила, страна 143).

III.

Пошто народ светкује све четвртке од Воскресенија до Спасова дана нерадећи о земљи ништа; то последњи четвртак хоће народ да прослави свечаније од свију тих четвртака, не само нерадећи, него и са молитвом Богу да би Бог заклонио и сачувао поља и њиве од леда, — или управ хоће народ све завјетне четвртке са тим четвртком да свечано заврши.

IV.

Спасов дан нијесу могли, а можда баш у почетку и из незнабожачких побуда нијесу хтјели узети за последњи четвртак, јер Спасов дан је хришћански црквени празник, који већ има своје хришћанско значење, те зато су узели четвртак по Спасову дану, да то буде завршни народни празник — народни велим, јер се оснива на старим народним обичајима.

V.

Тога дана при тој љетној молитви иде народ са свештеником око поља и њива све по два упоредо и пјевају: „Господе помилуј“, а

напријед носе крет, иконе, литије и т. д. И ти који тако иду зову се: „Крстоноше“ т. ј. крстове носе.

Дакле носећи крстове и молећи се Хришћанском Богу, то су на тај начин свој стари народни из незнабоштва обичај *покрстили*, те због тога га и назвали: „Покрижак“, јер је лакше рећи *покрижак* него *покрстак*.

VI.

„Покрижак“ се назива можда и за то што је ваљда та ријеч или тај назив потекао из оних српских крајева, гдје се говори западним дијалектом, и гдје се крет назива „криж“.

VII.

Пољске молитве чине се сада и на друге дане а не само на „покрижак“, али то је зато што један свештеник, који у својој парохији има више села, морао је у понеким селима одредити и друге дане за пољску молитву, јер не може у свима за тај један дан.

VIII.

Наш народ хоће да има: мали Божић, мали Васкрс, мали Ђурђиц, мали Никољ, па најпослије кад је све, хоће да има и „мали Спасов дан“ или „покрижак“.

IX.

Мој отац, Бог да га прости, још прије 10 година тумачио ми је ријеч *покрижак* овако: Он вели: Спасов дан, као велики празник означаје се у црквеним књигама са знаком † т. ј. крет са потпуним округом, а „оданије“ Спасова дана т. ј. „мали Спасов“ спојено са народним обичајем узето је као средњи празник, а средњи се празници означавају знаком † т. ј. крет са полукругом. Од пола округа дошла је ријеч *по-крижак*, а од *по-крижак* или *покружак* постало је „Покрижак“.

Или: замотано је и заокружено пола крета, пола *крижа*. Дакле од по *крижа* постало „Покрижак“.

Васо С. Поповић,
прото.

Неузимајте се у сродству.

И ове, као и сваке друге године настала је бањска сезона. Многи људи у ово вријеме посјеђавају минерална купатила више ради проходње, да што — но ријеч, у њима уживају; — али знатан дио људи боље посјеђава ради нужде, да обољелом тијелу своје подкрепљења нађу, те да још који дан више продуже себи живота на овоме привременоме, али слатком свијету.

Тога ради ове године и ја са породицом својом посјетих једну од тих минералних вода, а имено: „бању брестовачку“, која постоји у окр. Црноречком, а сматра се за врло љековиту. И овдје, свијета доста преко љета дође. Највише их има из окр. Крајинског, Њажевачког, Пожаревачког, Београдског, а има их доста и из кнежевине Бугарске и краљевине Румуније. Ту ти има свакојаких богаља и невољника, управо као год на „окнеј кнѣли, глаголемой екрийкии вичездл.“

И ако је тај свијет са разних крајева дошао, и један другога никада ни видио није, — ипак послје 2—3 дана, сви ти пришелци упознаду се добро, братски заводу и живе сви као да су из једне породице постали.

Пошто се претходно упознаду, одакле је који, и како је коме име, — питају се, због чега је који дошао у бању, и од чега болује?

Нас овом приликом неће занимати разне болести посјетилаца ове бање, а понајвише: „болалшицх, хромицх, сухих, чајуицих движенкија води“, — само ћемо се зауставити код једнога од њих, гдје се огледа дубока религија код нашег народа, за који често пута велимо, да је сасвим у вјери опао!

Међу посјетиоцима дакле бање брестовачке, мјесеца јула ове године бјеше дошла и једна жена (нећемо да је именујемо која је и одакле је) са седмогодишњим синчићем својим, да лијека у „исцјелишелној води“ потражи како себи, тако исто и дјетету своје. Та жена бјеше бледо-жуте боје, сва изнемогла и обољела тако, да се једва на ногама држаше! Син пак њен, бјеше сав укочен, а руке и ноге дрхтаху му, као да на њима костију не имађаше; у оба ока слијеп бијаше а све то још од рођења! Жалосна мајка причаше, да је небројено благо дала љекарима и врачарицама, не бил' јој прву наду и радост у животу њеном, једино чедо њено могли извидати и лијека му наћи, а за себе и не жаљаше,

јер, говораше: „што сам тражила, то сам и нашла“. — Но све то бјеше узалуд, јер године с дана на дан пролажаху „као крим селни“, а болном чеду њеном нигдје лијека не нађе, но дође, да и ово срество покуша, та га у бањи неколико дана окупа!!!...

Још рече: „крила сам до сада узрок болести моје и дјетета мог, али сада више крити нећу, но ћу свакоме показати, те да знају бар други људи од тога чувати се, када ја нијесам у то вјеровала“. „Болесна сам дакле ја и дијете моје, зато што смо се са мужем мојим у блиском сродству узели, па нам се сигурно крв измијешала, нечистом постала, и зато јој и лијека нигдје наћи не можемо!“

„Ово је — рече та жена — сушта истина, нека ме триста научењака од тог одвраћају и кажу, да је то лаж, ни једноме од њих вјеровати нећу, јер сам се у самом мом животу увјерила, да је овако а никако друкчије“.

Чувши изговорене речи ове жене, — дуго сам о њима размишљао и дошао до резултата: да су се закони наше свете цркве побринули не само за спасења душе наше, већ и за одржавање човјечијег здравља и живота; да су се на њих и наши грађански закони угледали, те су за то прописали правило: да се сродна лица не смију узимати; — и да их за то све ваља поштовати, чувати, и по њима се управљати, ако нијесмо ради, да нас они као непослушне заслуженом казном казне. Истина у горе показаном примјеру кривце земаљски закони нијесу могли казнити за то, што су они од њих праву истину сакрили; али их је опет казнио онај, од кога се ништа сакрити не може. Казнило их је небесно правосуђе. О, има ли веће казни од ове, него када супрузи (у сродству вјенчани) дуготрајном и неизљечимом болешћу оболу да се вуку што но сељаци веле, „као пре-

бијена змија“, и још када очима својим гледа своје јединче накарађено: слијепо и узето у рукама и ногама, а и у свом осталом тијелу. Боље и да га немају, него ли да га оваково очима гледају и муке његове слушају? Заиста веће казни нема, нити је пак горе бити може!!!

Браћо свештеници и остали пријатељи народа, који стојите у блиском додиру с њиме! Сјећајте се увијек овог истинитог случаја и очевидног примјера, којих по свој прилици доста има, па сваком приликом одвикавајте од тога оне, који се желе у сродству узети, и докажете им, да је то још и хигијенском науком јасно доказано, да се лица нипошто у сродству не требају узимати, јер отуда произилазе послје разне болести, богаљи и несреће, и подсећајте их свагда на примјер Н. Н., посјетитељке бање брестовачке, која јавно данас говори и свакога учи, да се ни пошто у сродству узимати не треба, јер ће и он овако обољети као и она, а и пород, кога ће изродити, биће онакарађен, да неће ваљати што 'но ријеч ни Богу ни људима, па ће тада заиста мање невољних људи бити; мање ћемо слијепца и наказа по варошима сретати и гнушавати их се и, мање ћемо матера чути, гдје своју живу дјецу оплакују и Богу се непрестано моле, да их час прије са овога свијета пребере, те да муке и невоље њихове више не гледају.

Одвраћајмо дакле од овога паству нашу и савјетујмо је, да се ни пошто у сродству не узима, јер је свијет доста широк, да сваки може себи наћи друга, који му ништа род није, — како и њу не би постигле пошљедице ове жене, посјетитељке бање брестовачке.

Зајечар, 13. јула 1890. год.

Приближио:

Милан С. Пантелијћ,
свешт. зајечарски.

Освећење српско-православне цркве на „Гојаковцу“ у Церовици. (У протопрезвитерату Тешањском).

Поштовани господине уреднице!

Приликом мога боравка у Сарајеву у августу т. г., стависте ми у дужност да имам описати свечаност освећења новосаграђене цркве у селу Церовици, котару тешањском. И сигурно, када сте ми ово у дужност ставили, мислили

сте: да ћу ја бити у стању ову свечаност описати тако, како би се тај опис кроз наш омиљени „Источник“ и јавности предати могао. Али сада када овај опис прочитате видићете, да нијесте имали право, што сте и мене рачунали у писмене људе. Но што сте се ви у рачуну преварили,

то се мене врло мало тиче, а стало ми је највише до тога, да ја испуним своју дужност, које сам се примио и останем досљедан своје обећању и ријечи, коју сам вам том приликом задао. Ја ћу вам описати ту свечаност онако, како знао и умјео будем, а ви као редитељ то прередите и уредите како знате да је најбоље.

Дакле почнимо. Село *Церовица*, лежи на западној страни од котарске вароши Тешња, а удаљено је само 2 сата од исте. Главни друм, који спаја Тешањ са Прњавором и Бањалуком, дијели ово романтично сеоце на двије половине, од којих се једна зове: *Врањак*, а друга *Брезик*. Цијело село броји 48 срп. правосл. породица, које се, као и обично код нас по селима, баве искључиво земљодјелством, сточарством а по нека и пчеларством. Назив „Церовица“ биће сигурно да долази отуда, што у околини овога села има више великије церовијех гајева, и што је скоро цијело тло тога сеоцета обрасло церовом шумом. На сред Церовице, а на десној страни поменутога главнога друма, идући из Тешња за Прњавор, постоји један узвишени брежуљак, који се зове „*Гојаковац*“, на коме је сада црква саграђена..

Народно предање за ово мјесто Гојаковац вели: „да је био некакав хајдук Гојко, који је хајдуковао пунијех 8 година дана, бранећи са својим друштвом, за сво то вријеме, народ од зулума и насиља непријатељског. Но послје тога времена, Турци га увате, свежу и у Тешњу затворе, и ту је он тамновао једну годину дана. Но једнога дана он провали апе, докопа се оружја и побјегне из Тешња пут села Церовице. Турци чувши за његово бјегство и знајући, да ће им се за његово мучење грозно осветити, нагну у поћеру за њим и стигну га на оном мјесту, које се данас „Гојаковац“ зове, а на коме је онда — по народном предању — неколико великијех липа постојало. Иза овијех липа Гојко почне пуцати и бранити се од Турака. У дужем пушкарању он убије 6 Турака и њихова буљукбашу, али и сам допадне тешкијех рана. Међу тим његови стари другови, који су прије с њиме ајдуковали, а који су тога дана били на даништу у близини тога мјеста, у тако-званом „*Зекиним пошоку*“, чувши пуцњаву и мислећи да су Турци на рају ударили, опале из пушака и полете правцем Гојаковцу. Турци видећи, да Гојку друштво у помоћ долази, уклоне своје мртве

другове у оближње мухамеданско село *Милановце*, а сами се боље ушанче и утврде, да што боље хајдуке дочекају и побију. Хајдуци јурише на ушанчене Турке и у том јуришу набасају на полумртва њихова старога друга Гојка, који их викне: „недајте браћо, да ме данас Турци овђе искасапе и измрцваре.“ Један од хајдука чувши овај вапај његов, зграби га, с њиме се заметне и изнесе га жива кроз кишу турскијех куршума. Но послје неколико сати Гојко издане од задобивеније рана, на рукама својијех другова.

На смртном часу стави он у аманет својим друговима, да га саране под оном истом липом, иза које је 6 Турака убио а ће је и сам смртније рана допао. Даље нареди, да то мјесто ограда и да нареду ондашњем свештенику, да ту свакога великога празника збор купи, службу свршује и помен његовој души да чини, а за сваку службу да друштво плати по један дукат свештенику и хаљине о свом трошку да му набаве. Хајдуци су ову пошљедну жељу — овај свети аманет Гојков — тачно испунили, те су га на речено мјесто саранили, то мјесто оградиле и на његовом гробу, под направљеним чадором, свештеник је летургију свршавао и предавао покој души његовој.

Овако вели народно предање о данашњем Гојаковцу, а ја примјећујем, да овај хајдук Гојко није био оно, што се данас под именом хајдука и лопова у нашем народу разумије, т. ј. није био крадљивац ни зликовац, пржибаба и прави себичњак, који би се на туђу муку и туђу зараду лакомио и на непоштен је начин себи при-свајао. Није био харамија и кесарош, коме би био: „*нож и пушка и отац и мајка, а кесиче по Богу сестрице*“. Не! Он је био најпоштенији и најоданији члан народа свога, који се је са пушком у руци одупирао насиљу и бјеснилу, неправди и варварству појединих силеџија. Био је стари јунак који није равнодушно гледати могао, да му се на очиглед газе и руше све светиње редом. Био је поштен човјек, кога је тиштала мука и несрећа народа његова, и који се је одметнуо у „*гору зелену*“ и одатле таманио душмане рода свога и олакшавао му патњу и муку његову. Јест, такви су били сви стари хајдуци српски, такав је био и овај хајдук Гојко, на чијим мученичким костима народ оног краја уз обилату припомоћ наше високе земаљске владе, дочека и подиже себи тако дивну богомољу, да би она

могла да краси не само мало и незнатно село Церовицу, него и највећу варош у нашој домини.

Црква је довршена у мају мјесецу ове године, а освећена је на Петров дан 1892. год. од Његова Високопреосвештенства господина митрополита Ђорђа Николајевића

О самом чину освећења имам да кажем ово:

Његово Високопреосвештенство господин митрополит дошао је у суботу 27. јуна у Добој. Ту га је дочекао у gala uniformi господин котарски предстојник Кристофовић, пречасни протохаџи Теодор Х. Илић и еписко-правосл. општина добојска. Сјутра дан посвршетку службе Божије у Добоју, на којој је Његово Високопреосвешт. благоизвољело присуствовати, и последије које је лијепим и дивним говор присутни народ поучио, кренуо је пут Гојаковца у пратњи госп. предстојника, преч. проте Илића и мноштво грађана добојских. На један сат од Гојаковца, на мјесту „Јелагу“ крај Усоре, дочекали су Његово Високопреосвештенство градоначалник тешањски, еписко правосл. црквено-школска општина тешањска и мноштво народа сеоског, већином на коњима. Том приликом поздравио је госп. митрополита градоначалник госп. Хамди-бег Ајановић кратким, али језгровитим говором, нагласивши: да је веома радостан што му се је дала прилика, те може испред цјелокупног народа котара тешањског без разлике вјероисповјести, поздравити Његово Високопреосвештенство, као вјесника мира, слоге и љубави братске, коју он (г. митрополит) свуда и вазда у своме народу проповиједа. Господин митрополит се је усрдно захвалио на овом искреном поздраву госп. началника додавши: да је његово дубоко увјерење, да само од слоге и међусобне љубави цијелог становништва зависи срећа и напредак овијех земаља, за које влада Његова Величанства улаже сву снагу и бригу своју, да их у истини усрећи и у сваком погледу унаприједи. А он се као вјерни и истинити пријатељ народни радује, када види и чује, да ту потребу слоге и љубави увиђају и првенци другијех вјера, те сви сложено раде на бољитку свога народа и срећи своје отачбине.

Затим је од стране еписко православног народа и свештенства поздравио г. митрополита свештеник Јово Илић врло лијепим и дирљивим говором, рекавши између осталог: да ће историја еписко-правосл. цркве босанске записати златним

словима име госп. митрополита Ђорђа Николајевића, који је сав свој рад, сву бригу и сву снагу своју посветио добру и срећи цркве и народа свога. Послије кратког одмора, ту на Усори, кренуо је господин митрополит са пратњом, у којој је било преко 80 коњаника, са тробојницама у руци и преко 20 кола, која су га из Тешња ту дочекала — пут Гојаковца.

На $\frac{1}{4}$ сата од цркве огласише звона и прангије, да се Његово Високопреосвештенство приближује цркви. Чим се је господин митрополит указао народу, загрми из једно 3000 грла: живио, живио! И ово „живио“ једнако се је разлијегало док г. митрополит није прошао испод направљеног славолука и дошао пред врата црквене авлије.

Ту су га дочекала два свештеника у потпуном црквеном одјејанију, са крстом и еванђељем у руци. Послије цјеливања светог еванђеља поздравио је господина митрополита мјесни свештеник г. Коста Анђелић врло дивним и заносљивим говором, истакнувши: да је данашњи дан један између најрадоснијих и најзначајнијих дана у животу оне сакупљеног еписко-православног народа, који последије толико страшних дана и горких искушења дочека, да види Србина архипастира, гдје, по примјеру св. Савве, обилази свој народ, укрепљујући га у светој вјери православној — архијереја, који је својим човјекољубивим и племенитим дјелом овјековјечио своје име у народу своме. Господин митрополит тронут овијем говором, обратио се је многобројном народу и казао је до словце ово: „Фала вам, мила браћо и моја драга духовна чада, на овом усрдном и искреном дочеку и пријему. Овако одушевљеном дочеку у овоме маломе мјесту нијесам се надао. Али данас видим, да ме љубав и оданост мога драгога народа свуда прати; и право да вам кажем, ова љубав и оданост народна даје ми снаге и моћи, да при свој старости и изнемоглости својој продужим и даље водити мој мили народ оном стазом, којом га је и свети Савво у своје вријеме водио — стазом, која ће заиста довести народ срећи и добру његову. Фала вам, Бог вас живио и благословио“.

Затим је господин митрополит отишао у свој стан, гдје се је малко одморио и последије обједовао. Тачно у 6 сати тога дана одслужио је госп. митрополит вечерњу са 7 свештеника. Послије вечерње дијелио је присутном наро

пет хљебнице, што је трајало више од 1 сат, јер је свакоме из своје руке освећени хљеб дијелио.

Сјутра дан т. ј. на Петров дан, почета је служба божија са освећењем у 9 сати прије подне, а свршена је у један послије подне.

Послије освећења и службе божије поучио је сиједи архипастир свој народ красним говором, препоручујући му, да чува и негује слогу и међусобну љубав братску, да поштује своју вјеру, цркву и да се клони пића и друге порока, који би наш народ до пропасти довести и просјачки му штап у руке утрпати могли итд.

Послије службе божије изишао је господин митрополит из цркве и сјео је са многобројним гостима из Тешња, Прњавора, Добоја и Грачанице за астал, који је под сјеницом у црквеној авлији постављен био.

За ручком је пало више здравица, од којих ћу ја напоменути само неколике, пошто би ме то и сувише далеко одвело, када би их све овђе спомињао и њихову садржину излагао.

Послије другога јела устао је г. митрополит и наздравио је Његовом Величанству, нашем прејасном владару Францу Јосифу I., истакнувши многа добротина и високе милости, које је он на сав народ овијех земаља излио и излива, нагласивши даље, да је и данашња радост народна, јасан доказ царске милости, коју је он у владалачкој бризи српско православног народу у овоме крају учинио, јер је и ова црква помоћу Његове владе подигнута.

Затим је господин предстојник наздравио Његовом Високопреосвештенству, а пречасни протопрезвитер Теодор Илић Његовој екселенцији министру пл. Калају и високој земаљској влади сарајевској.

Послије је опет господин митрополит наздравио свештенству котара тешањског и свему присутном српско-православног народу. Један од присутних свештеника зафалио се господину митрополиту на тој здравици слиједећим говором:

„Фала вам Високопреосвештени архипастору на здравици, којом сте овом свечаном приликом благоизвољели удостојити поносно вам свештенство и народ овога котара. Не само свештенство овога котара, но и цјелокупно свештенство и сав

српско-православни народ у нашој отаџбини с највећим поносом може се дичити и радовати, што му на челу црквене управе стоји архипастир са тако изванредним својствима душевним и тако узвишеним врлинама хришћанским, с каквим се краси и кити особа Вашег Високопреосвештенства. Ваш неуморни рад за благо и срећу наше свете цркве, ваша благодет и доброта, пожртвовање и родољубље, хришћанска смјерност и услужност, изванредно трудољубље и савјесност у сваком вашем послу и подухећу били су и биће свети и узвишени примјери, на које ће се подручно вам свештенство угледати и по којима ће се у својој служби и у свом раду управљати, доводећи сваки свој рад и сваки поступак у сvezу са интересима наше свете цркве, нашега народа и у хармонију са законима наше отаџбине. Само дај Боже, да она распаљена буктиња истине, коју ваше Високопросвештенство данас држи у својој светој десници, још много и дуго буде освјетљавала стазу подручног вам свештенства и оданог вам народа, по којој му треба корачати. Дај, велим, Боже, да Свемогући вас још много и дуго поживи на срећу и корист нашег народа и наше свете цркве“.

Послије ове захвале отпјевао је госп. протођакон Бошковић својим пријатним гласом: „Тов деспотин“.

Још ми је напоменути здравицу куму цркве, Теодору Ђурићу, земљораднику из села Мале Буковице, коју му је напио његов свештеник Р. Јокановић, послије које је он устао и казао ово: „Фала свој господи на здравици! Ја не умијем много говорити, али оћу по својој могућности да учиним прилог овој св. цркви и као њезин кум да је даривам“. За тим је извадио кесу и 200 форинти сребрнице метнуо је на послужавник, који му је татор са иконом тада поднио. Осим овога новчаног прилога, поменути је још приложио 1 вола, 10 јањаца, 1 буре пива и 60 ока вина, што је све тога дана код цркве потрошено. Еј вала му и Бог га живио!

Послије ручка устало је Његово Високопреосвештенство, те је посматрало народну ношњу и народно коло, које је у велико играло. Неки су се од гостију такођер фатали у коло, други су прегпостављали пун астал народном колу, те су за њим и даље благовали, трећи су пјевали, а четврти су богме долазили до увјерења, да се

заиста ова наша грешна земља у велико окреће око своје осе. Тачно у 5 сати опростио се је господин митрополит са свештенством и народом, па је у друштву са господином предстојником

отпутовао за Добој, одакле је сјутра дан отишао у Сарајево.

Гојаковац, јула 1892.

Ј.

Посвећење цркве у селу Јоховици (парохија Врело) у прото-презвитерату бихаћком.

Благословом Његовог Високопреосвештенства господина Ђорђа Николајевића посвећење нове цркве (филијале) у селу Јоховици извршено је дне 13. септембра ове год. у Неђељу. Чин тај обавио је по добивеном благослову надзиратељ протопрезвитерата бихаћког К. Ковачевић уз судјеловање још неколико свештеника. Прије но што почнемо говорити о самој свечаности рећи ћемо коју о селу Јоховици и њезиним житељима.

Село Јоховица налази се управо уз границу личку не мало цијели дан наравнога путовања на сјеверну страну од града Бихаћа. Народ је ту већим дијелом изсељен из Лике, те се настанио највише на земљи државној, коју је сам искрчио и у добар ред доћерао тако, да се сада ту доста веома плодне земље находи на којој успјева не само разноврсно жито, него и винова лоза. Осим Срба православнијех нема ту ни једне иновјерне породице, те је то село чисто српско-православно. До села Јоховице са сјеверне стране лежи село Шилковача а са јужне Црнаја или Штурлић. Та три села која броје преко 100 српско-православних домова, јесу одвојена са доста великим размаком и даљином до четири сата хода од свију других села парохије врелске, те је то био и повод, да они за себе ту црквицу подигну. Народ је у Јоховици доста живолозан, јер им је земља као што рекох плодна, а к тому још засадили су и винограда прилично, који данас доста добру корист том народу даје. Куће се у Јоховици налазе у појединим чопорима на овећим и мањим брежуљцима са којих се видјети може цијела Крајина преко ријеке Уне до Валиш села у Хрватској.

На најљепшем и најузвишенијем мјесту у селу подигнута је нова црквица и то на земљишту, које су сами сељани за цркву купили. Ту је у близини и жандарека касарна начињена, у којој неколико жандара држе ред и мир у тим

осамљеним и одвојеним крајевима. Са тога брежуљка од цркве види се на све четири стране тако далеко, да ти ни око није кадро краја видјети ни замјерити. Тако се са сјеверне стране види Петрова гора у Хрватској пет до шест сати даљине, а сјеверо-западно брдо Матешњак чак више Карловца. На западу види се опет Клек и Капела више Огулина, а на јужној Љуточ Клишевички, који је далеко преко 12 сати хода. Када је ведар и чист дан отален се веле може видјети и Тробра у Санско-моетском котару.

Црква је јоховичка доста лијепо начињена (по плану) премда је од дрвоног материјала, јер је са клаком набачена с поља и изнутра, е би рекао да су доварови од камена озидани.

Народ је у Јоховици колико се може видјети доста побожан и богобојажљив, да би врло ријетко нашао које село на граници, које би се том врлином христјанском подичити могло. Да је то тако свједочи њихово заузимање и труд, кога су имали око ове црквице коју су подигли. Особита заслуга у том припада њиховом ваљаном кнезу Грубићу а и тамошњем поштоваћу жандарскоме госп. Милинковићу, који су сваком даном приликом умјели народ побудити да градња те црквице не застане.

У очи освећења била је у цркви вечерња, коју је одслужио надзиратељ протопрезвитерата са још три свештеника. Народ је том приликом био одушевљен да је то немогуће описати. Сутра дан око 5 сати отпочета је јутрења а у 10¹/₂ освећење, које би оглашено са неколико метака из можарева.

Том приликом народа је било из свију оближњих крајева сусједне Лике и Крајине босанске, дошавши ту да увелича то црквено слање, кога су тамошњи житељи како се могло из лица им разабрати тако жељно и радознао

посматрали, да је то могуће преставити само ономе, који је ту присуствовао. Освећење ишло је по обичном реду, како то правила наређују, а послје је обављена божествена литургија. На служби је присуствовао и котарски предстојник цазински госп. Г. пл. Сирмај са још неколика чиновника из Цазина. При свршетку службе говорио је надзиратељ протопрезвитерата поучну бесједу, која је рекао би примљена са особитим задовољством свију сабраних слушатеља. Између осталог у бесједи су истакнута добротина високе зем. владе, која је учинила народу српско православно у подизању њихових богомоља у нашој домовини Босни и Херцеговини.

Кум цркви био је речени жандарски поштовођа г. Милинковић, који је и приличну свотипу новаца цркви даровао.

Послије свега био је свечани ручак на коме је било више отмијених гостију. На ручку је пало и неколико лијепих здравица за здравље Његовог Величанства цара и господара Франца Јосифа, за здравље владе, Његовог Високопреосвештенства госп. митрополита, свештенства, народа и т. д.

Народ се том приликом веселио, играо и пјевао до мркле ноћи. При том народном весељу могао си видјети разнолику ношњу младежи из Бос. Крајине и Лике, која весело играше народно коло. Српкиње из Лике носе већим дијелом своје народно одијело, које саме израђују. Лијепо је било посматрати њихове лијепе извезене и разноврсно шаром ишаране домаће прегаче и зубуне, па онда ђердане од цванцика до појаса од

„девет ступаца“ поткићени са великим поточеним талјерима, који даваху чилој женскади неки поносити изглед. Осим тога носе они и човени прелук (јелек) и бијели фистан (скуте или розу) а преко овога напријед црвену кецељу од свиле јал вуне. На глави им је бијела извезена мараме (бошча), коју обично не сапињу под вратом, као што је то обичај по другим мјестима у Крајини босанској. У многих женскиња море се видјети у мјесто човеног прелука мали врло лијепо израђен кожунчић окројит и ишаран са црвеном кожом наоколо. Низ бедре су им опет опружите и извезене мараме на домак кољена. Све ово народно одијело тако је лијепо и складно, да се посматрач управо наслађује тој од старих времена заосталој српској рукотворини, која се још загубила није у српско-православном народу преко границе.

Цијело ово народно весеље прошло у најбољем реду и миру, да се друкчије ни пожелити неби могло.

На пошљетку нам се овђе захвалити поглавитом господину котарском престојнику Сирмају, који поред његовог заузимања, да се ова црквица подигне, дарова још при освећењу цете 20 фор. Исто тако нека је изречена овђе благородном господину Ахмед аги Поздерцу, који је изволио доћи на ту црквену свечаност и даровати 5 фор. а уједно тим показати, да љуби народ онај у ком се родио и одрастао. Не мања благодарност и свима другима, који помогоше са својим добровољним прилозима, да се која нужна стварчица за овај храм божији набави. К. Н.

Неколико ријечи о свечаности при освештању звона у парохији Височник, протопрезвитерата сребрепичког.

Познато је, и већ не треба сумњати, да је у данашње слободно доба, широм цијеле домовине настала живахност, у свима гранама рада и просвјете, која и народ подижу и државу унапријеђују; зна се и то већ, да и црква с народом на већој висини стоји — црква православна; зна се, да се и из развалина дижу и нове подижу и красе; зна се, да се при свакој тако обновљеној или ново саграђеној цркви свечаности праве и у напријед се обзнајују, кад ће бити, да би и околнога и даљнега народа при-

дошло, не, да би се само множином народа веће увесељење извело, него, да би се поред тога још множином народа умножили и приходи дотичне цркве, јер „зрно по зрно погача“.

Тако исто, осим свечаности, које бивају при трношењу цркава бивају свечаности и при подизању и освештању звона. И овакове свечаности важе и могу сјајан резултат односно прихода да покажу. И народ их воли, не, по увесељењу толико, колико из љубопитљивости и радозналости, да види и промотри, да сазна

какви је ту ред и поредак, какво је то освештање, како би, према томе доцније код својих цркава знали при таквим случајевима уређивати и управљати се.

Ево у име Бога од скора у овој години у овом протопрезвитерату оствари се и друга свечаност при подизању и освештању звона на 15. августа при парохијалној цркви Височник, којој припада око 90 кућа.

Премда нијесам био на тој свечаности, ипак сам могао чути да је доста народа било, и да је прилично реда било. Али, колико би сликао добре стране те свечаности, коју су дотични црквени одбор и надлежни, преч. г. прото сребренички А. Поповић одредили, да на тај дан буде, толико сам науман и хрђаве стране описати, да би их се други у будуће клонили, јер никако није умјесно ни право одређено из више разлога.

У овом само протопрезвитерату, (да не идем даље) о Великој Госпојини на више мјеста су велики народни зборови код цркве (Сребреница, Бравица, Факовићи, Сасе, Жлијебац и т. д.) а тако исто и код саме њихове цркве је велики збор.

Дотични одбор приставши на такво одређење сам је својој цркви тим био на расходу и на раскид, пошто други парохијани по својој навици, са својих зборова нијесу могли ни хтјели доћи. Ако их је дјелимично и дошло ту, то много не значи, а већини, која је остала при свом збору, било је жао и што је тако одређено, да не може приспјети, и што је сматрала за „грехоту“ своју цркву и збор оставити, а на друго мјесто ићи. Па тако велим, да и јест.

Даље. Иста та парохија Височник, код своје цркве на тај дан чини велики збор тако, да скоро сви парохијани дођу на молитву и збор, те су такође одборници с протом погријешили што су одредили тај дан за свечаност, због звона, — јер тај би дотични народ и без тога по неку крајдари на црквени тас приложио, а овако исти прилог за оба чина свечаности важи.

Зашто не би могао бити другачије, па да двострук прилог, а цркви приход буде од народа. Да су они, као што нијесу одредили, коју недјељу или омањи празник за свечаност па би онда исти парохијални народ и опет драге воље дошао, те по неку крајдари приложио, и тијем би други приход цркви остварили; онда би могуће било и околним парохијанима из појединих

парохија у много већем броју доћи, те би такође већи приход износио за благајну црквену, и најпослије што је „најважније“ тијем би тај дан узаконили и установили за будућност, те би поред осталих својих годишњих зборова код цркве још један збор имали, и тако би с' године на годину народ, макар дотични парохијанин сјећао се тога дана и долазио, а цркви се већи приход омогућивао, те на сваки начин било би: корисније, племенитије, и по цркву и народ.

Према томе, што није на овако мишљено могло би се рећи да су „само своји“.

Но не би се толика кривица могла оборити само на одбор и његова свештеника, јер, по прототи својој нијесу дорасли да боље размисле, колико на преч. г. проту. Овај је требао расудити је ли умјесно оно, што су они хтјели, те да умјесније, ал' опет с одбором одреди, како би му право било, јер та свечаност није свечаност трношења, па да је обвезано, да мора тај дан бити.

Тај треба свагда да настоји, колико му је у власти да се не обара опште добро због посебнога, као и овом приликом, да се већина других зборова не расипају због овога једнога и његове свечаности па користи знатне ни „тамо“ ни „амо“, т. ј. ни цркви ни народу него њему саму под „добру плату“.

Тај треба, бар у оваковим приликама, ако не друкчије, да тежи да се у запуштеним сеоским црквама, у којима службе бивају само о великим празницима, да бивају и у друге дане, а да и он може своју цркву оставити на замјенику, којег буде нашао.

Овако му сад није изашло за руком, као што и увиђа, али доцкан.

Узгред нек је речено и ово :

Како пак, ни у којем другом протопрезвитерату ове архијидејезе сарајевске, позитивно могу тврдити, нема мањих парохија као у овом протопрезвитерату (као што су: Крњић од 38 кућа, Жлијебац од 57. Црвица од 50) то онда слиједи да је преч. г. прото дужан В. Пр. конзисторију извјештавати сваком приликом због потребности градње или поправке цркве или набавке звона у једној парохији, која је сужена — малена и најприје питати: да ли ће ова или она парохија по смрти свога садањег парохана моћи последије добити свештеника богослова на толико кућа. Па ако добије какав одговор онда

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

према истом управљати се ако не друкчије, те онда предузимати посао односно цркве у једној парохији и свечаности одређивати и приређивати, а иначе је узалудна ствар и труд пошто ће будућност измијенити.

Ваља вазда имати на уму, да неће парохије овако „кѣ кѣки“ остати, да ће се спајати једна с другом до одређене границе гледе стања и опстанка свештеничкога. Па шта да раде оправљене и саграђене цркве у тако малим парохијама, кад се буду по двије парохије трећој додавале — једном свештенику, а куд' са звонима, или ће ђутати или ће се премјештати саборној цркви, која би већ имала звона?

Главно је за сваку дану прилику свагда, која би се у једној парохији појавила, Високопречасну конзисторију извјестити, потанко и тачно, која ће према томе одређивати цијељи сходно.

Тај, још и ово да рекнем треба пригодне дане тако да удеси, како би више код себе и свештенства подручнога имати могао, те и служити с' више њих, јер би и служба величанственија изашла и народу повољније било с једне стране, а с друге стране, како би неки од свештеника, који нијесу вични служити у заједници поучили се, а уједно видели практичност освештања звона и других извршавања

обреда; млађи, да би се усавршавали за друге прилике, а стари, да не би у гроб лијегали, без да виде и сазнаду макар, ако им не веле вршити.

О свему овоме вазда треба боље размишљати и боље распоређивати, како се ни најмање неудобности не би појављивале, и које би се ако би биле могле лако отклонити; како би све бивало, у колико је могуће на корист и напредак цркве и народа, како би све било умјесно и оправдано у корист општег, а не посебнога интереса.

Писац овијех „неколико“ редака није рад коме увриједу нанијети, нити из себичности коме приговарати, или ти, да се покаже, да је каква главна чињеница, без које се није могло ту бити, или кога да научи, но једино „напомиње“ да би у будуће свака овака дана прилика могла имати добре стране с бољим размишљањем, па да умјесније буде.

Истина ствар је била и прошла. Али дај Боже, да друга браћа одбори на боље поју збором и договором, па да буде све умјесније, разборитије и племенитије, као што се надати да ће и бити „ако Бог да“.

У будућности је идемо да видимо.

У *Факовикима*, 23./VIII. 1892.

Т. С. П.

п. ф.

Рукоположени.

Вукосав Милановић, из Суваје (петровачки протопрезвитерат) ђакон и ученик IV. разреда српско-православног богословског завода у Рељеву, рукоположен је за свештеника у заводној цркви у Рељеву 9. маја 1892. и привремено је додијељен за капелана надзиратељу петровачког протопрезвитерата, да послужује село Сувају.

Петар Иванчевић, монах и учитељ манастирске српско-православне основне школе у манастиру Гомионици, рукоположен је за ђакона 6. септем-

бра 1892. год. у селу Стапарима при освећењу цркве од Његовог Високопреосвештенства Дабробосанског митрополита. Речени Петар остао је и на даље као учитељ при школи манастирској.

Данило Г. Адамовић, из Травника, свршени богословац српско-православног богословског завода у Рељеву, рукоположен је за ђакона 6. октобра 1892. а за свештеника 11. истог мјесеца и године, и одређен је за помоћника своје старом оцу Гаври Адамовићу, пароху имљанском.

Произведени.

Гавро Стојнић, свештеник (удовац) и настојатељ манастира Гомионице (у бањалучком протопрезвитерату), при освећењу нове цркве у

селу Стапарима (градишки протопрезвитерат), произведен је за игумана 6. септембра 1892. године од Његовог Високопреосвештенства АЕ и

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Митрополита Дабро-босанског, господина Ђорђа Николајевића, који му је и декрет 17. септембра и. г. број 1839 издао шљедећег садржаја: „Уважавајући, што сте се у вашим млађим годинама одали самоћи и скромном монашком животу, судећи према досадашњем да ћете бити ваљан трудбеник и старјешина те св. обитељи, нашли смо се побуђени одликовати вас, тиме, што смо вас дана 6. септембра о. г. при свечаном освећењу парохијалне цркве у селу Стапарима, при архијерејској служби поставили у чин игумана, а с тим вам је повјерена стална управа и старјешинство св. манастира Гомионице.

„Цијенећи Наше признање и очинску наклоност, ви ћете од сад још више настојати, да добар ред при манастиру одржите, да имање манастирско не само очувате, него ли да га још унаприједите, како би послје себе лијеп спомен оставити могли.

„На млађу браћу пазите, налажући, да се сви по уставу црквеном владају и да се манастирски ред ни у чему не брка, јер ће то служити њима на душевну корист, а вама у признање и заслугу“ и т. д.

Петар Ђенић, свештеник и катихета у сарајевским народним школама, *произведен је за протопрезвитера*, 6. октобра 1892. године од Његовог Високопреосвештенства АЕ и Митрополита Дабро-босанског, господина Ђорђа Николајевића, који му је и декрет од 8. октобра и. г. број 1967 издао шљедећег садржаја: „Као парох и вишегодишњи катихета на овдашњој препарандији, трговачкој и техничкој школи, служили сте ревно, отправљајући ваш посао на задовољство претпостављене вам духовне власти; те с погледом на то с једне, а с друге стране увиђајући и ваше лијепо и примјерно владање свештеничко, нашли смо се побуђени одликовати вас и произвести у чин *протопрезвитера*, што смо и извршили дана 6. октобра т. г. у храму светих Бесплотних сила архангела Михаила и Гаврила, при свечаној архијерејској служби овдје.

„Дајући вам о том и ово Наше писмено увјерење, уздамо се, да ћете ту нашу архипастирску наклоност цијенити знати, и да ћете и на даље вашим радом и мирољубивим држањем показати се достојан повјерења, које вам је у томе видљивом одликовању благонаклоно ukazano“ и т. д.

Премјештени.

Петар Максимовић, бивши парох сарајевски, премјештен је и постављен на парохију Трнова (сарајевски протопрезвитерат).

Никола Николајевић, парох из Трнова, по молби премјештен је у новопрестројену парохију Жепче (маглајски протопрезвитерат).

Разно.

Један предлог за исправак григоријанског календара. Као што је познато, Срби траже, да се исправи *наш* (т. ј. јулијански) календар, којега се православни још држе. Писало се већ и о томе, да ли да се просто прими онај календар григоријевски, што је већ у употреби код римокатолика и других, или пак да се, без обзира на овај календар, самостално поправи *наш стари* календар. Кад је српски митрополит у Биограду дао повода премишљању о том предмету, није се ваљда ни помишљало, да се већ и у Латина, ако и у другом погледу, појавила жеља за даљом поправком и њиховог календара.

Прије неког времена огласиле су њемачке новине „National Zeitung“ куриозни чланак генерала пл. *Сихарша* из Мајнца, гдје он обраћа пажњу на недостатке и неправилности садашњег (новог) календара и уједно износи предлоге за нову подјелу календарске године. Дочим нам садашњи календар, вели *Сихарш*, са својим преступним годинама задаћу прекрасно одлучује, да се дужина године што боље у склад доведе са временом окретања земље око сунца, показује нам тај календар с друге стране подјелу године, која никако не одговара нашем практичном животу, као што је неједнакост мјесеци, поступак

датума сваке просте године за један дан, а сваке преступне године за два дана напријед, нередовно светковање Васкрса, због чега — као код школа — бивају неједнаке полгодине и т. д. Предлози су *Сихарта* за поправљену подјелу године ови: Свака четврт године добива 91 дан, и то први мјесец по 31 дан, а остала два мјесеца по 30 дана. Само пошљедња четврт, а преступне године и друга четврт, имале би по 92 дана, додавањем једног дана на крају дотичне четврти, односно додавањем 31. децембра и 31. јуна. Први дан сваке четврти године, дакле 1. јануар, 1. април, 1. јули и 1. октобар, падао би свагда у недјељу, а 31. децембар сваке године и 31. јуни сваке преступне године требало би уметнути између суботе и недјеље 30. децембра и 1. јануара, односно 30. јуна и 1. јула као осми недјељни и радњи дан. Васкрс би свагда падао 1. априла, а први дан Божића опет сваки пут у недјељу 24. децембра. Да година с једним њених најважнијих дана (најдужи, најкраћи и једнака дужина дана и ноћи) почиње, требао би се почетак њен за 11 дана натраг премјестити на најкраћи дан. Да се тих 11 дана избаце, морали би се првих девет година уведеног поправљеног календара девет сувишних дана (31. децембар) и два дана преступних година изоставити. То рачунање времена почињало би се тако са годином 1901., да би почетком 1910. године спроведено било. Недостатак, да пошљедња недјеља у простој години, а у преступној години и пошљедња недјеља прве полгодине имају 8 дана, мора се — вели г. предлагач — са обзиром на остале добити поправљеног календара, мирно примити. Нама је још напоменути, да је Сихарт неким обавештајем остао за сада дужан, а то је, како би се звао овај осми дан дотичне недјеље а да се ред дана других недјеља не поремети.

„Н. Д.“

Поклон српско-православној цркви у Зборишту кот. Бос. Крупа. Госп. Ђуро Радић трговац и његова супруга Стака из Врнограча, и недавно преминули Вук Медић тежак и честита старина и његова такође преминула супруга Јока из Глинице кот. Бос. Крупа, поклониле и бише освећена са великом свечаношћу на Илијин-дан 20. јула 1892. г. у поменутој цркви два велика звона. На освећењу кумовао је звонима Милић Добрић тежак из Зборишта и придарио је истој цркви у готову 26 фор. За ово дјело нека им је

најтоплија благодарност од стране српско-православне црквене општине у Зборишту; а пред цијелим српско правосл. народом нек им служи на дику и понос, јер освјетљаше свој српски образ. Живима дај Боже још дуг живот и здравље, а блаженопочившем Вуку и његовој супрузи Јоки — вјечито блаженство на ономе свијету. С. В.

Јавна захвала.

1. Госп. Никола Качавенда из Ск. Вакуфа, дана 6. јануара 1892. г. поклонио је и даровао цркви Вранијег Брда, један комад земље у површини од 386 ар. лежећи у Ск. Вакуфу, у вриједности од 27 фор. а. вр. за српско-православно гробље.

2. Ђуро Обрадовић житељ из Костића, титор попа Алексе Кнежевића, дана 4. фебруара т. г. поклонио дрвену икону св. Николу за цјеливање достојне у цркви Вранијег Брда у вриједности од 5 фор. а. вр.

3. Житељи, синови † Ђурђа Бекића, Марко, Петар, Илија, и супруга Пера, из Живиница, титори попа Луке Поповића, дана 30. јула т. г. цркви Вранијег Брда даровали су једну литију (црквени барјак) у вриједности од 38 ф. а. вр.

Ова општина изриче јавно горњим родољубима црквеним и најљепше захваљујући им: живили на многаја љета.

Из држане сједнице у Ск. Вакуфу 30. јула 1892. године.

председник општине

Васо Ј. Кукољ, с. р.

Јавна благодарност.

Митар Ђурић трговац из Обудовца поклонио је цркви Обудовачкој, у котару Брчанском, 9 јутара ораће земље у вриједности 360 фор. (словом триста и шездесет фор.)

На овом племенитом и родољубивом дару одбор поменуте цркве изјављује овом богољубивом приложнику Митру и пред свијетом јавну благодарност.

У Обудовцу 18./30. јула 1882. год.

Црквено-школски одбор.

Председник цр. шк.

Благајник

Миливоје Стојчевић,

Јанко Бошковић,

свешт. Гор. Жабара.

трговац.

Рачуновођа

Јован Јекић

тежак.

Јавна захвала.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину благоизвољела је милостиво уважити молбу потписане црквено-школске општине у Обудовцу

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тима, што јој је милостиво подарила помоћ за покривање цркве у своти 600 фор. (словом шест стотина фор.)

Овијем се од стране све ове српско-правосл. цркв. школске општине изриче кроз потписани цркв. школски одбор Високој земаљској влади најтоплија благодарност.

У *Обудовцу* 18./30. јула 1892. г.

Црквено-школски одбор:

Председник

Благајник

Миливоје Стојчевић,

Јанко Бошковић,

свешт. Гор. Жабара.

трговац.

Рачуновођа

Јован Јекић,

тежак.

Јавна благодарност.

Потписани у име српско прав. сиромашне младежи, која се учи у овдашњој српско прав. основној школи, изриче најдубљу своју благодарност преч. госп. попу хаџи Мили Попадићу из Кључа, што је послао преко г. Михаила Карановића, овдашњег свештеника четири комада својих књига: „Опис путовања и хришћанских светиња на истоку у Палестини“, да се раздијели о испиту, оним ученицима, који се најбоље покажу на испиту из правосл. хришћ. науке о вјери, што је и учињено по пишчевој жељи.

Исто тако благодари и угледном госп. Михаилу Тривковићу, трговцу из Прњавора, који је, приликом свог проласка кроз Нови, свратио се у нашу српско православну основну школу, прегледао јој просторије и дао 5 ф. да се раздијели на сиромашне ученике.

Живили угледни подупирачи културног напретка, јер: „такови нам подобајут“.

У *Бос. Новом*, 10. X. 1892.

Л. Карановић.

срп. учитељ.

Јавна благодарност.

Честити Србин и неуморни раденик госп. Данило Глуличић ковач у Црњелову, (котар бијељински)¹⁾ открио је љубав срца и душе своје према српско-православној цркви у Црњелову тиме, што је изволио истој цркви поклонити комад земљишта у вриједности од 150—200 фор. а. вр. — Исти комад земљишта, (управо трећина цијелог свог непокретног имања) одмах је код грунтовне области у Бијељини преписао на исту цркву.

Своје имање није ни од кога нашљедио, него за ове неколике године, како се у Црњелово доселио, толико је зарадио, да још може по коју племениту замисао остварити, као што и сам намјерава.

За то му од стране потписаних, као и свијех осталих чланова ове св. цркве, нека је овим начином изражена најсрдачнија хвала.

Бог дао, те се и друга браћа на госп. Данила угледали, те се и они, којима је Бог дао, — са оваковим племенитим дјелом подичити могли и у потомству вјечан спомен оставити.

У *Црњелову* 1892. године.

Перовођа:

Пресједник:

Коста З. Поповић

Милан Мирковић.

учитељ.

Подпресједник:

Петар Михаиловић,

прота.

Примљени питомци у православно богословски завод у Рељеву. У I разред преустројене богословије у Рељеву, за школску 1892./93. примљени су само четири младића и то: *Милан Шушлић* из Сарајева, *Коста Божић* из Сарајева и *Никола Прокошић* из Градине, који су свршили пети разред вел. гимназије у Сарајеву, и *Коста Продановић* из Травника, који је свршио пети разред римокатоличке надбискупске гимназије у Травнику.

Кандидати за православно богословски завод у Рељеву. Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину подијелила је штипендију оним кандидатима, који желе да након свршених гим-

¹⁾ Црква у Црњелову — храм св. Вознесенија — освештана је 1890. год. од Њ. Високопреосвештенства госп. Дионисија бившег митрополита Зворничко-Тузланског.

Спољашност, а особито унутрашност ове цркве, врло је красна тако, да свакад овом селу може послужити на дик и понос. Особито кад се узме у обзир, да је овакову лијену цркву саградило једно село, које броји нешто више од 400 кућа. — Припомоћи са друге стране нијесу тражили, па ипак се је нашао по неки зао дух, који је оговарао ово велико подухеће, односно стајао на пут овом подухећу. Али Црњеловци су се поуздали само у Бога и себе, па и ако је трошак око градње ове цркве изишо преко 18.000 фор. — Задужили се нијесу ни једног новчића; шта више за ове неколике године црквени је капитал нарастао око 3000 фор. што може послужити на углед многијем црквеним одборима, гђе су градње ове цркве основане прије 20—50 година; па и ако тим црквама припада више општина, опет капиталом нијесу много измакле, нашто се наравно пазити мора.

За овакав лијени поредак, као и за настојавање око градње ове св. богомоље — хвала и признање у првом реду иде г. Петру Михаиловићу проти и г. Милану Мирковићу началнику општине Драгољевачке, а онда и свијем разборитим српско-православним житељима црњеловачким.

назијских наука ступе у богословски завод у Рељеву, и да се свештеничком чину посвете. За школску 1892./3. годину добили су штипендију по 200 ф. ови младићи:

Из епархије сарајевске:

1. Урош Јовановић из Лијевна за I разред гимназије;
2. Јово Поповић из Дбца код Сарајева за IV раз. гимназије;
3. Данило Билбија из Грахова за III раз. гимназије;
4. Тривко Максимовић из Зеника за V раз. гимназије;
5. Перо Лазендић из Граца за V раз. гимназије.

Из епархије мостарске:

6. Василије Кандић из Фоче за III раз. гимназије;

7. Јово Јовановић из Закоља за II р. гимназије;

8. Душан Хаџић из Кокорина за I разред гимназије;

Из епархије Д. Тузланске:

9. Љубомир Симић из Д. Тузле за III раз. гимназије;

10. Трифко Савић из Зворника за III раз. гиназије;

11. Перо Оуалић из Бијелине за I раз. гимназије;

12. Бранко Поповић из Мртвице за IV. разр. гимназије;

13. Димитрије Димитријевић из Шамца за III. гимназије.

Књижевне вијести.

Трећи извјештај о српско-православном богословском училишту у Сремским Карловцима. Школска година 1891./92. Са прегледом стања истог богословског училишта за прошлих четрнаест година т. ј. од задњег извјештаја, који је издан 1876./77. па до ове школске године. Нови Сад, штампарија дра Павловића и Јоцића 1892. 8^о Стр. 107 Садржај: Српско-правосл. богословско училиште карловачко, од почетка 1877.—78. до свршетка 1890.—91. школске године. — Списак слушаалаца, који су свршили богословске науке у правосл. богосл. училишту карловачком, од његова створења 1875./6. до школске године 1890./1. — По списку томе види се да их је свега свршило 276. — Школске год. 1891.—92. — Православно богословско училиште у Карловцима у школској год. 1891./92. Врховна училишна власт; врховни надзорник; ректор; привремени ректор; наставнички збор; послужитељ богословског училишта; наставни предмети са прегледом предавања; љетопис; важније наредбе и отписи претпостављених и високих власти; књижица; штипендије, припомоћи и друга добротина, која су уживали поједини слушаоци богосл. училишта, списак слушаоца концем 1891./2. школске год. Број слушаалаца по дијезама и по предходним наукама било је у I години 16; у II год. 25., у III год. 28., у IV години 32 слушаоца, свега 101 слушаалац. — Школска год. 1892.—93. почиње 8. (20.) септ.

Стари Сланкамен. Написао Иларион Руварац, архимандрит Гргетешки. Земун 1892. Штампарија Симе Пајића. Стр. 49. Цијена?

Соко илустровани календар за годину 1893. Уредн. проф. Јован Грчић. Год. I. У Новом Саду. Издање књижаре Луке Јоцића. Цијена 40 новч. Садржина је: *Игуманова сјен.* — *Рађање сунца*, пјесма. — *Мој пчелињак.* — *У ноћи*, пјесма. — *Три загонетке.* — *Тешка Мишра*, прта из живота. — *Вук Степановић Караџић.* — *О ошровима.* — *Хајдук Вељко.* — *Тојина стијена*, приповијетка. — *Кухево и школско образовање.* — *Шешља једног стенографа по ваشارу.* — *Врачара*, пјесма. — *Мало шале.* — *Отис и упутиство о новом новцу.* — *Из статистике јевропских држава.* — *Шематизам митрополије карловачке* и т. д. „Соко“ доноси 43 различне српске слике.

Соколић, илустровани календар за годину 1893. Уредн. проф. Јован Грчић. Год. I. У Новом Саду. Издање књижаре Луке Јоцића. Цијена 20 новч. или 45 пара. — „Соколић“ је у истом формату као и „Соко“ са 14 илустрација. — Ко новац у напријед пошаље, добија календар франко.

Пет пових илустрованих књижица за малу дјецу издала је књижара Луке Јоцића у Новом Саду. Књижице су под овим насловом: *Домазлук Мали свијет.* — *Дјечији свијет.* — *I. Живошњак.* — *II. Живошњак.* У свакој књижици има

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

по шест листова разних илустрација, већином из животињског свијета, која су дјечи позната и уз сваку илустрацију наштампан је згодан текст. Цијена је свакој књижици 15 новч. Ове се књижице могу употријебити за поклон малој дјечи од 5—10 године.

Рад и именик „Матице Српске“ године 1891.

Преглед: I. Рад главне скупштине „Матице Српске“ у Новом Саду 11. (23.) и 12. (24.) септембра 1891. — II. Представка, да се поврати задужбина Текелијина „Матици“ на руковођење. — III. Имена чланова и приложника „Матице Српске“ (по мјестима и азбучном реду). — IV. Почасни чланови „Матице Српске“. — V. Чланови књижевног одјељења. — VI. Повјереници „Матице Српске“. — VII. Именик „Матице Српске“.

Чланова у свему има Матица 1073, од њих је помрло 353, дакле живијех има 720. Почасних чланова има 75, од којих је помрло 45, а живијех има само 30. Чланова књижевног одјељења има 104; помрлих 37, а живих 67.

Прегледајући именик чланова, паде нам у очи да у читавој Босни и Херцеговини „Матица Српска“ има само **двадесет чланова**, а повјереника само у Брчком и Мостару (!!!)

Укупно имаје, којим располаже Матица износи 742.624 фор. и 4 новч.

Претплатницима „Добротвора“. Дуго се премисљало да ли да „Добротвор“ и даље излази, и на пошљетку не могосмо се на то ријешити. С тога обустављамо даље издавање „Добротвора“ до јануара идуће (1893.) год.

Буду ли околности тада друкчије, то ћемо лист наставити, и сувишак претплате од ове године за на годину урачунати. — Иначе нека штовани претплатници дописницом картом уредништву јаве, да ли у случају укинућа „Добротвора“ желе да им се сувишак од претплате натраг врати; јер ће у противном случају исти у корист глумонијемог завода употребити.

Дужнике наше молимо, да нам, пошто су лист до сад примали, **доле означену дугујућу своту што пре пошљу**, како би и ми нашим дужницима на вријеме одговорили.

На пошљетку обраћамо се и п. н. уредништвима српско-хрватских листова, да буду тако добри, да нам замјене до конца године шаљу, како би цијела годишта за заводску књижицу имали.

„Добротвор“ је покренут, не би ли се приходом отуд могли потребни учебници за завод тискати. Но кад тај случај није; те се шта више ни сам лист од сад не може ради неуредног попиљања претплате и дуговања одржавати, то нам се овај корак неће замјерити.

Уредништво „Добротвора“.

Велики Типик то јест Устав Црквени, који садржи правила сваке поједине службе, свих празника Христових (господских) богородичних и светих, као и правила из триода постног и цвјетног и других чинодјејства црквених. По вјерним изворима допунио, посрбио и с благословом и дозволом светог архијерејског синода под 17. окт. 1891. М. 449. Син 19. издао Јереј Василије Николајевић, парох иришки и члан архидијецезалне конзисторије. У Новом Саду, штампарија српске књижаре Браће М. Поповића, 1892. Страна 420 са 27 штампаних табака. Цијена 2 фор. Садржај: Правила општа — Вечерња — Јутрења — Часови — Света Литургија — Правила кад свети падне у Недјељу и Суботу — Непокретни празници — Триод постни — Триод цвјетни (Пентикостар). — Осим тога: Како иду Тропари и Кондаци на литургији у Недјељу — Како се поју отпустителни тропари — Како се читају катизме преко године — Кад се и које Входноје појати има — Кад се која Катавасија поје — Кад се поје чествјејују а кад ли не — Какав се кад отпуст говори — Величанија општа и особита — Службе опште — О читању св. Еванђелија и Апостола — О храму цркве — Како се дочекује Архијереј — Какво је свештеничко опјело свјетле седмице — Како се свршује парастос (панахија).

Издавалац на првој страни овог Типика вели ово: „У позиву на претплату ове књиге рекао сам, да је познавалац нашег црквеног живота морао давно уочити ону неједнакост у извршивању црквених обреда, која се у нашим православним црквама на разним крајевима нашега народа појављује. Казао сам и опет кажем, да је разлика та постала често отуда, што су поједини служитељи олтара господњег придржавали се старих обичаја, који су се у појединим црквама затекли; а негде је била и та околност, што многе цркве не имајаху Типика, који би их упутио реду, те послужио свештенству као закон, ког би се при извршивању св.

црквених обреда придржавали. Но и оне цркве, које имађаху Типика, нијесу могле увијек доста да се користе, јер овај бјеше на многима мјестима нејасан и непотпун, те је отварао врата личном свађању појединих одредаба, што је проузроковало, да се правило црквено разнотумачило, а још различније изводило. Та разноликост давала је често повода свештенству, да затражи, да се Типик наше цркве темељно пречисти, нејасности протумаче и удари темељ једнообразном вршењу црквених обреда у нашој св. цркви.

„Да ту потребу нашег црквеног живота у колико је могуће попуним, ја сам се ево подухватио тешкога и мучнога посла, те сам написао и протумачио Типик наше св. цркве. При овом послу прелистао сам старе и нове Типике, и осим других послужиле ми и ови извори: 1. *Пособије к изученију устава богослуженија прав. цркви* Константина Никољскога, протојереја. Издање четврто. С. Петербург. 1888. 2. *Практичкоје руководство дла свјашчено-служишелеј при совершенију свјашних шаин.* А. О. Хојнадцаго. Москва. 1883. 3. *Новаја скрижал,* Венијамина архијепскопа Нижегородскаго. Издање петнајсто. С. Петербург. 1891. 4. *Дни богослуженија правосл. цркви.* Г. С. Дебољскога, протојереја. Издање осмо. С. Петербург. 1887. 5. *Краткоје изображеније церковнаго устава.* Москва 1866. 6. *Историческоје, догматическоје и шаинственоје изјасненије на литургију,* Ивана Димитревскаго. Издање треће. Москва. 1823. 7. *Босанско-Хер-*

цеговачки и Дабро-босански Источник. 1889. 1890. и 1892. Сарајево. 8., *Хришћански Весник.* Београд и т. д. Те сам по њима и другим наш Типик разјаснио и попунио. У колико је мени овај тешки посао пошао за руком, најбољи је доказ за то: **благослов и одобрење св. архијерејског Синода...**

„Од какве ће користи бити ова књига свештенику, учитељу, богослову, приправнику и појцу, држим да ми није нужно говорити. Моја је најтоплија жеља, да се њоме користе сви они, којима је она у првом реду намијењена. Но свакако би ријешила своју најважнију задаћу, ако би могла послужити као покретач, да се једнообразност у вршењу св. црквених обреда заведе и утврди у свима српским православним црквама“.

Од стране наше топло препоручујемо свему свештенству и учитељству ову књигу — *Типик* или *Устав црквени,* и братски их позивамо да сваки по један комад набавити не пропусти, или за себе или за цркву. Особито препоручујемо свештенству из протопрезвитерата: *сарајевског, височког, дервентског, шешанског, трњаворског, круског, бисаћког, пштровачког, сребреничког, шравничког, варцар-вакуфског, коствајничког, санског моста, приједорског, рогатишког, бугојинског, леванског, и кљушког,* да набави овај Типик, јер од 25 протопрезвитерата епархије Дабро-босанске, само су свештеници из протопрезвитерата вишеградског, бањалучког, градишког, гламочког, маглајског, герзовачког и власеничког, набавили ову потребну књигу.

Читуља.

Миле Љубоја,

парох „Оштре луке“ (у протопрезвитерату Сански Мост).

Преселио се у вјечност 5. септембра 1892. године, а сутра дан сахрањен је у опште селско гробље.

Покојник је рођен у истом мјесту 7. јануара 1831. Рукоположен је за ђакона и свештеника 15. и 16. априла 1848. г. од митрополита Игњатија у Приједору.

Герман Јовановић,

јеромонах и управитељ економије при манастиру Моштаници.

Рођен је 25. априла 1863. у селу Нештину — у Сријему. Рукоположен је 21. и 22. априла 1891. за ђакона и јеромонаха од митрополита Ђорђа Николајевића.

Умро је у Нештину 27. септембра 1892. г. а сутра дан сахрањен је у опште гробље.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА